

3420218

01418

ด.3

สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ดวงดาว ทองผ่อง

26 ก.ค. 2545

87768

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

14882

ปริญญานิพนธ์

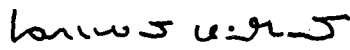
เรื่อง

สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ของ

นางดวงดาว ทองผ่อง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

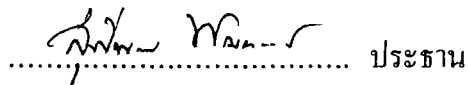

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

วันที่..10...เดือน..พฤษภาคม..... พ.ศ. 2545

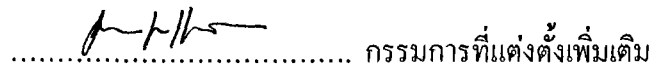
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน

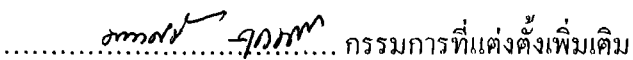
(อาจารย์ สุธีพรรณ พัฒนาพาณิชย์)

 กรรมการ

(อาจารย์ละเอียด ประรณาดิ)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.มารศรี สุรนธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ ประธานผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือทางด้านวิชาการ แก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การใช้สถิติ เพื่อการวิจัย และติดตามผลการทำงานมาโดยตลอด เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ประธานบริหารหลักสูตรรองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา ปริดีคิดถก อดีตประธานผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา ผู้มีพระคุณอย่างสูง ที่ได้ให้ความเมตตา ห่วงใย ให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยตระหนักและซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี กรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาได้ให้คำแนะนำแก้ไข เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือทุกท่าน ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานครและผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนึ่งที่ให้โอกาสในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและครูผู้สอนที่ให้ความอนุเคราะห์ในทดสอบเครื่องมือและตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์สมกิจ กิจพูนวงศ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ให้คำแนะนำด้านสถิติ อาจารย์อาธิ ครูสาทยวงศ์ อาจารย์สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี และดร.วันทยา วงศ์ศิลปกรรมย์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนเอกสารอ้างอิงในการวิจัย

และบุคคลที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จที่คอยให้ความช่วยเหลือ ห่วงใยและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งมาโดยตลอด คือ เรือโท ชีรนนท์ ทองผ่อง รณ.

ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณ บิดา มารดา บุรพจารย์ ผู้มีพระคุณ และผู้ที่เป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย

ดวงดาว ทองผ่อง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
สมมติฐานในการวิจัย	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	13
ความหมายของคุณภาพ	14
ความหมายของคุณภาพการศึกษา	16
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา	18
ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา	20
แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา	21
กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา	23
การประกันคุณภาพภายใน	24
ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน	25
หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน	26
ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	27
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา	65
ตำแหน่ง	66
ขนาดของโรงเรียน	67
บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	69

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
งานวิจัยในประเทศ	73
งานวิจัยในต่างประเทศ	77
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	80
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	81
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	82
การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	84
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล	87
การวิเคราะห์ข้อมูล	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	105
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	105
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	106
การวิเคราะห์ข้อมูล	106
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
อภิปรายผล	109
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	125
ประวัติย่อผู้วิจัย	144

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาด โรงเรียน	81
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	88
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพ ภายในโดยรวมและรายด้าน	89
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพ ภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายข้อ ...	90
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพ ภายในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายข้อ ..	92
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพ ภายในด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายข้อ ..	95
7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง ...	97
8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน จำแนก ตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	98
9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่	99
10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็น รายคู่	100
11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหา การประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง	101
12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหา ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	102

ตาราง	หน้า
13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหา การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน	103
14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหา ในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นรายคู่	104

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร	7
2 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	31
3 ตัวอย่างเครื่องมือสำรวจความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมินผลภายใน	34
4 โครงสร้างของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน	36
5 ขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพภายใน	38
6 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนที่สถานศึกษาต้องจัดทำ	40
7 แผนภูมิกิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน	42
8 ตัวอย่างการกำหนดกรอบการประเมินการประกันคุณภาพภายใน	43
9 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงจรเดิมกับระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	52
10 แผนภูมิสาระสำคัญของรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 7) ระบบการศึกษากลายเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะการศึกษามีลักษณะนอกระบบมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นเรื่องยากแก่การติดตามดูแลคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุค โลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน สังคม ชุมชนว่าในท่ามกลางความหลากหลายของหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การศึกษาได้ให้สิ่งที่ผู้เรียนและสังคมต้องการและด้วยคุณภาพที่ได้เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543 : 15) และต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 3) โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักปฏิบัติการศึกษา. 2543 : 24)

การพัฒนาคุณภาพคนเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง แข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีศักดิ์ศรีบนฐานแห่งความเป็นไทยโดยประชาชนมีความสุข ครอบครัวยุคใหม่และสังคมมีสันติ การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่านั้น ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ ของคนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 24) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมาไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอทำให้การศึกษาไทยอยู่ในภาวะวิกฤตทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ ประสิทธิภาพและความ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม หากเปรียบเทียบกับจัดการศึกษาของประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาอื่นๆ จะพบว่าจำนวนปีที่รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยต่ำกว่าของชาติต่างๆค่อนข้างมาก อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย คือ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและฮ่องกง นอกจากนี้ความเสมอภาคในด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนต่อโรงเรียนและในเขตเมืองกับชนบทยังมีความแตกต่างกันมาก (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 1 - 2) ในการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องมีเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของประเทศไทย ไม่ได้มีเป้าหมายที่ชัดเจน จะเปลี่ยนไปตามนโยบายทางการเมือง (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 59) ปัจจุบันหน่วยงานที่จัดการศึกษาได้ตื่นตัวและเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้นและมีกลุ่มบุคคลที่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการแยกส่วนกับการปฏิบัติงานจริง ทำให้งานในหน้าที่บกพร่อง การประกันคุณภาพที่ถูกต้อง คือ การมุ่งทำงานที่รับผิดชอบอยู่ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น พัฒนางานที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น การประกันคุณภาพจึงมีแต่ผลในทางพัฒนาทั้งกระบวนการทำงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน (จรัสหนองมาก. 2544 : คำนำ)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2541 โดยยึดหลักการสำคัญ 2 ประการ คือการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชนและกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา 4 ประการ คือ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกันสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของส่วนภูมิภาคกับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนดและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการกำหนดมาตรการ เป้าหมาย เพื่อให้มีนโยบายบรรลุความสำเร็จเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ก : 5)

✓โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินกิจกรรมหลายประการ เพื่อพัฒนาตนเองสู่มาตรฐาน มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพในระดับต่างๆ มีการพัฒนานุเคราะห์ทุกระดับ แม้ว่าจะกำหนดนโยบาย มาตรการ การดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง แต่การปฏิบัติจริงใน

สถานศึกษายังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการประเมินคุณภาพและการวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โดยประเมินความสามารถทางภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในภาพรวม ระดับประเทศ พบว่า วิชาภาษาไทยคะแนนเฉลี่ย นักเรียนมีผลน่าพอใจต่ำสุดได้แก่ สมรรถภาพการอ่านจับใจความซึ่งมีผลการประเมินต่ำกว่าร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ สมรรถภาพหลักเกณฑ์ทางภาษา มีผลการประเมินร้อยละ 52 เมื่อพิจารณาผลการวินิจฉัยข้อบกพร่องนักเรียน ในแต่ละสมรรถภาพ พบว่า สมรรถภาพการอ่านจับใจความมีผลการประเมินต่ำสุด และทักษะคณิตศาสตร์มีข้อบกพร่องมากในเรื่องการคิดคำนวณด้านการหารและด้านโจทย์ระยะคน ส่วนสมรรถภาพการแก้โจทย์ปัญหาจะพบข้อบกพร่องในทุกเรื่อง ได้แก่ โจทย์ปัญหาด้านการบวก ลบ คูณ หาร โจทย์ปัญหาระคนในรูปแบบต่างๆ การวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและการสร้างโจทย์ปัญหาจากสถานการณ์การลบและการหาร สมรรถภาพกระบวนการทางคณิตศาสตร์จะบกพร่องเรื่องความสามารถสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผล ส่วนสมรรถภาพการปฏิบัติงานทางคณิตศาสตร์จะบกพร่องในเรื่องการคิดเงินทอนเงินมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ก : 75 -78)

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 38 โรงเรียน โดยเริ่มจากการเตรียมบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับผู้บริหารและครูผู้สอน จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของแนวคิดและแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 ก : คำนำ) มีการประชุม สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาครูให้เป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินการในระดับต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบครบวงจร ในการจัดงานก้าวมันทันปฏิรูป ณ ตึกประชุมสหประชาชาติ ระหว่างวันที่ 10 -11 มิถุนายน 2544 เพื่อให้ครูแกนนำได้นำเสนอผลงานของตนเองในห้องประชุม มีการแสดงความสามารถของนักเรียน การจัดแสดงนิทรรศการของโรงเรียนแกนนำ 6 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 ง : 3) อีกทั้งได้มีการมอบวุฒิบัตรให้กับครูแกนนำที่ได้นำเสนอผลงาน จำนวน 423 คน และมอบวุฒิบัตรสำหรับผู้ร่วมงาน จำนวน 1,466 คน จากนั้นได้มีโครงการค้นหาความเด่นเพื่อพัฒนาต่อไปให้มั่นคง เพื่อการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ นำผลการประเมินที่เป็นจุดเด่นมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำผลการประเมินในส่วนที่เป็นจุดบกพร่อง มาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 จ : 3) โดยได้ชี้แจงแนวทางการประเมินตนเองให้กับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2544 และได้ให้ทุกโรงเรียนประเมินตนเอง ระหว่างวันที่

1-19 กรกฎาคม 2544 โดยกำหนดให้ส่งผลการประเมินให้สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร วันที่ 19 กรกฎาคม 2544 คณะกรรมการประมวลผลการประเมินตนเองของ โรงเรียน วันที่ 23 -24 กรกฎาคม 2544 จากนั้นได้มีการเผยแพร่ผลงานดีเด่น และหาแนวทาง เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง โดยจัดทำโครงการเพิ่มเติม 2 ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร หลายโรงเรียนผ่านการประเมิน บางโรงเรียนกำลังเตรียมการเขียน รายงานเพื่อรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2545 (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 ก : 3)

จากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 38 โรงเรียน ปีการศึกษา 2543 โดยพิจารณาจากผลการ ประเมินมาตรฐานโรงเรียน ด้านการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน ผลปรากฏว่า ด้านการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่ปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์และมีผลน่าพอใจขั้นต่ำ 3 อันดับแรก คือ การนำผลการประเมินไปใช้วิเคราะห์และพัฒนางานอยู่เสมอ การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่าง ต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่หลากหลายทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การ ดำเนินงานของโรงเรียนได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และต่อเนื่อง โรงเรียนปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ และผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำร้อยละ 15.79 ร้อยละ 10.53 และ ร้อยละ 5.26 ผลการประเมินการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพที่ปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์มีผลน่าพอใจ ขั้นต่ำ 3 อันดับแรก คือ ข้อมูลจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ควรซ่อมเสริมในแต่ละชั้น โรงเรียนปฏิบัติ ไม่ได้ ตามเกณฑ์ ร้อยละ 18.42 ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ร้อยละ 2.63 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของชุมชนในเขตบริการ โรงเรียนปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ ร้อยละ 15.79 และ ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ร้อยละ 18.42 และประวัติการซ่อมแซม อาคารและสิ่งก่อสร้าง โรงเรียนปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ ร้อยละ 13.16 และผ่านเกณฑ์ประเมิน ระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ร้อยละ 10.53 (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 ข : 9)

สำหรับการประเมินมาตรฐานด้านการเรียนการสอน คุณภาพที่ปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ และมีผลน่าพอใจขั้นต่ำ 3 อันดับแรก คือ การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น โรงเรียนปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 2.70 และ ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ร้อยละ 2.70 การจัดการเรียนการสอนให้ นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ ร้อยละ 10.81 จากการประเมินผลงานของนักเรียนและร้อยละ 8.11 จากการสัมภาษณ์นักเรียน และ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม โรงเรียน ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำร้อยละ 10.81

เมื่อพิจารณาจากการประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 38 โรงเรียน ดังที่กล่าวมาแล้ว และจากนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษามีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในบทเฉพาะกาล มาตรา 72 วรรค 3 บังคับให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน และเปรียบเทียบสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในตามตัวแปร ขนาดของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่แตกต่างกัน ศึกษาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายใน โดยเลือกศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะเป็นตัวแทนชี้ให้เห็นสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการกำหนดแนวทาง การแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้านคือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้านคือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน โดยจำแนกตามตัวแปร ตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางและเป็นข้อมูลแก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจะส่งผล

ถึงคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และผลการศึกษาครั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ได้อีกด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยอาศัยกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การประกันคุณภาพภายในจะศึกษาจากแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13 – 14) ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

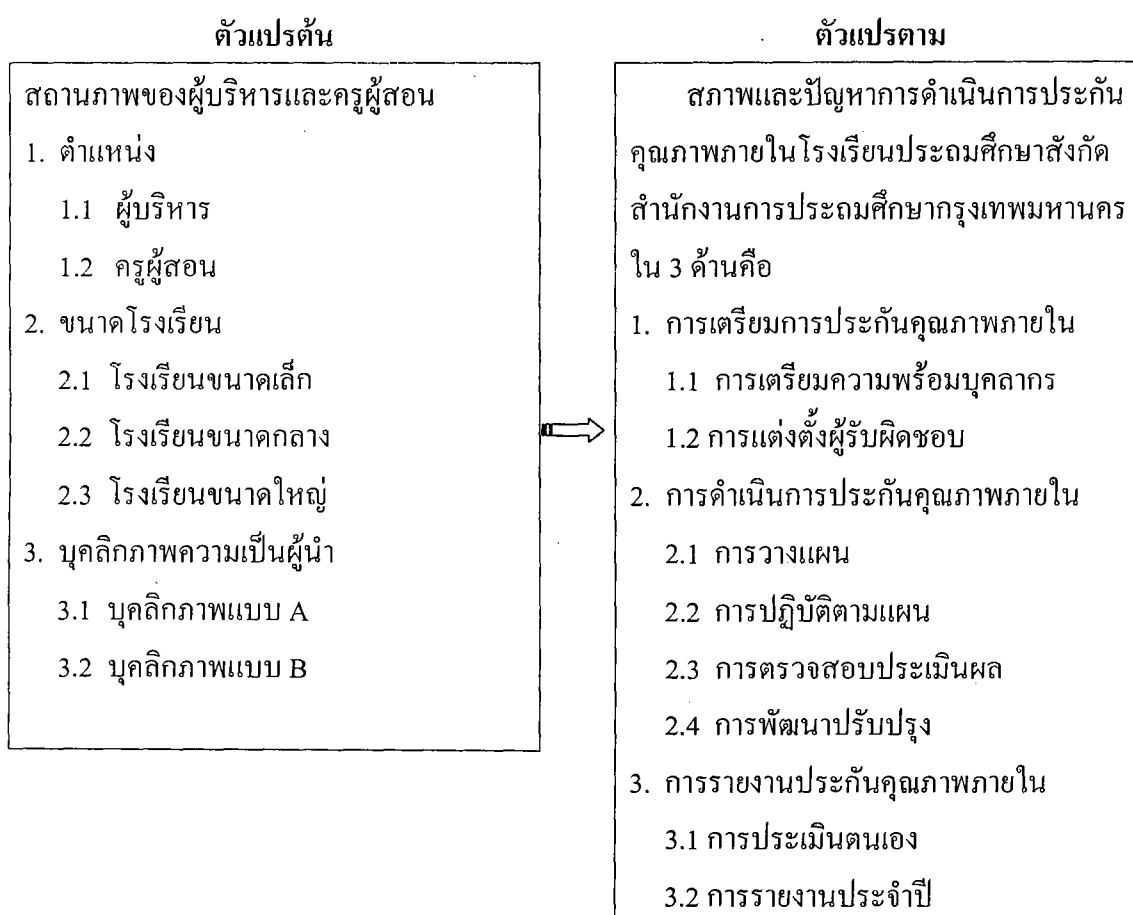
- 1.1 การเตรียมการก่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 1.1.2 การแต่งตั้งคณะทำงาน
- 1.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1.2.1 การวางแผน
 - 1.2.2 การปฏิบัติตามแผน
 - 1.2.3 การตรวจสอบประเมินผล
 - 1.2.4 การพัฒนาปรับปรุง
- 1.3 การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน
 - 1.3.1 การประเมินตนเอง
 - 1.3.2 การรายงานประจำปี

2. ตำแหน่ง ศึกษาจากแนวคิดของวิชัย ตรีเล็ก (2542 : 184) ที่ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าของครูผู้สอนทุกด้าน

3. ขนาดโรงเรียน ศึกษาจากแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 46 - 47) ที่ได้ทำการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 31,491 โรงเรียน พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการผ่านเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ผ่านมาตรฐานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเกือบทุกระดับการศึกษา

4. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ศึกษาจากแนวคิดของ กอร์ดอน (เกสนา พันทาเดช. 2543 : 12 ; อ้างอิงจาก Gordon :1991 : 85) ที่แบ่งบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ประสานแนวคิดดังกล่าวแล้วสรุปเป็นกรอบการประกันคุณภาพภายใน 3 ด้าน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในตามตัวแปรต้น คือ ขนาดของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 46 - 47) ตำแหน่ง (วิชัย ตรีเล็ก. 2542 : 184) และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของ กอร์ดอน (Gordon. 1991 : 85) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลกับตัวแปรตาม จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กำหนดขอบเขตเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 รวมทั้งสิ้น 1,793 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 145 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,648 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 รวมทั้งสิ้น 304 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 76 คน และครูผู้สอน 228 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอน

3.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน
- 2) ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน ได้แก่

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.3 บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

- 1) บุคลิกภาพแบบ A
- 2) บุคลิกภาพแบบ B

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

3.2.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

- 1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
- 2) การแต่งตั้งคณะทำงาน

3.2.2 การดำเนินการ การประกันคุณภาพภายใน

- 1) การวางแผน
- 2) การปฏิบัติตามแผน
- 3) การตรวจสอบประเมินผล
- 4) การพัฒนาปรับปรุง

3.2.3 การรายงานการประกันคุณภาพภายใน

- 1) การประเมินตนเอง
- 2) รายงานประจำปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปรวมออกมาเป็นนิยามศัพท์ ดังต่อไปนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพโดยโรงเรียนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจากภายในโรงเรียนโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดโดยจะศึกษาใน 3 ด้าน คือ

1.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและแต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน คือ

1.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร หมายถึง การพัฒนาครูและผู้บริหารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในการประกันคุณภาพภายในโดยการจัดประชุม สัมมนา อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน พัฒนาทักษะการทำงานและการเตรียมข้อมูลพื้นฐาน

1.1.2 การแต่งตั้งคณะทำงาน หมายถึง การมอบหมายผู้รับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

1.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นระบบวงจร (PDCA) ตามหลักการบริหารซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1.2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน (P) หมายถึง การคิดเตรียมการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบและทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ

1.2.2 การปฏิบัติตามแผน (D) หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามแผนที่ได้จัดทำไว้เพื่อพัฒนาโรงเรียน และนักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การกำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน และให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 การตรวจสอบประเมินผล (C) หมายถึง การที่สถานศึกษาร่วมกันตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา มีการตรวจสอบตนเอง หรือประเมินตนเอง และประเมินโดยหน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความมุ่งมั่นและเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ มีการวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน มีการจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

1.2.4 การพัฒนาปรับปรุง (A) หมายถึง การนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน มาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การวางแผน การปฏิบัติงานในระยะต่อไป

1.3 การรายงานการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การรวบรวมผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานและเขียนรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

1.3.1 การประเมินตนเอง หมายถึง การรวบรวมผลการทำงานตามภารกิจของตนเอง โดยรวบรวมตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไปเขียนรายงาน

1.3.2 การรายงานประจำปี หมายถึง การเขียนรายงานการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้อง สาธารณชนและเสนอหน่วยงานต้นสังกัด และเตรียมการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกทุกระยะ 5 ปี

2. สภาพ หมายถึง สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในในลักษณะการจัดให้มีการปฏิบัติหรือประเมินความเหมาะสม

3. ปัญหา หมายถึง เหตุขัดข้องหรือสภาวะที่เป็นอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

4. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกความนึกคิด, ความคาดหวัง และสรุปออกมาเป็น การตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถามว่า การประกันคุณภาพภายในที่กำลังกระทำอยู่ สามารถปฏิบัติได้ตามที่คาดหวังกันไว้หรือไม่ มีอะไรที่เป็นปัญหาและอุปสรรค

5. ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการและผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

6. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

7. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียน ยึดเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโรงเรียน ออกเป็น 3 ขนาด คือ

ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1-600 คน

ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 601-1,500 คน

ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

8. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะต่าง ๆ เช่น อุปนิสัย พฤติกรรม ลักษณะทางอารมณ์ และสังคมที่แสดงออกให้เห็นได้เป็นไปตามความรู้สึกนึกคิด ในงานวิจัยครั้งนี้จำแนกบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

8.1 บุคลิกภาพ แบบ A (Type A) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบทะเยอทะยาน ขอบแข็งขัน ก้าวร้าว ชอบสร้างศัตรู

8.2 บุคลิกภาพ แบบ B (Type B) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพ แบบ A ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มุ่งเอาชนะ มีความสงบเสถียร ทำงานไปพักผ่อนไปไม่รีบร้อน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแตกต่างกัน
3. ผู้ที่มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาดำรงเอกสาร ทฤษฎีและงานด้านวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของคุณภาพ
 - 1.2 ความหมายของคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.4 ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.5 แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.6 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประกันคุณภาพภายใน
 - 2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.4 ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน
3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ทุกวันนี้ สิ่งที่เราได้ยินได้ฟังจนคุ้นหูก็คือ คำว่า“คุณภาพ”ทุกคนต้องการความมีคุณภาพ ลูกค้าต้องการสินค้า บริการที่มีคุณภาพ ประชาชนต้องการนักการเมืองและข้าราชการที่มีคุณภาพ เราต้องการระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและอื่นๆที่เราต้องการและเรียกร้องให้มีคุณภาพอีกมากมาย คุณภาพจึงไม่ใช่ทางเลือกที่จะมีก็ได้หรือไม่มีก็ได้ คุณภาพจะเป็นถนนเส้นเดียวที่เราทุกคนจะต้องเดินกันต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราต้องการอยู่รอด (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2541 : 1) แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการดำเนินการสู่การประกันคุณภาพการศึกษามีหัวข้อสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

1.1 ความหมายของคุณภาพ

คุณภาพ เป็นเรื่องของจิตสำนึกที่ใฝ่คุณภาพ ประสานกับการทำงานที่เป็นระบบของคน คุณภาพที่เกิดจากคนนอกมากระตุ้นเร่งเร้า หรือสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ จะไม่ใช่คุณภาพที่จริง ยิ่งยืหนักในสถาบันการศึกษา หัวใจสำคัญของคุณภาพอยู่ที่จิตสำนึกและการทำงานของคนในหน่วยงาน โดยเฉพาะตัวอาจารย์ (อมรวิรัช นาคทรพ. 2540 : 183) มีผู้นิยามความหมายของคุณภาพ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538 : 189) ได้ให้ความหมายของคุณภาพว่า คุณภาพ คือ ลักษณะความดี หรือลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ

บรรจง จันทมาส (2541 : 1) ให้นิยามคำว่า คุณภาพ (Quality) หมายถึง “คุณสมบัติทุกประการของผลิตภัณฑ์ การบริการที่ตอบสนองความต้องการ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า” ในความหมายแบบเก่า ในยุคที่มีผู้ผลิตสินค้าเพียงไม่กี่ราย ตลาดการซื้อ – ขาย เป็นของผู้ผลิตสินค้าเพื่อให้ได้มาตรฐานความหมายของคุณภาพในยุคนั้นจึงหมายถึง “มาตรฐานของสินค้า” แต่ในปัจจุบันเป็นโลกของการแข่งขันตลาด การซื้อ – การขาย เป็นของผู้ซื้อ ไม่ใช่ผู้ผลิต ลูกค้ามีโอกาสที่จะซื้อสินค้าได้มากมาย การที่จะผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเพียงอย่างเดียว แต่ไม่สอดคล้องหรือไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า โอกาสที่จะขายสินค้าได้ย่อมมีน้อย ดังนั้น ความหมายของคุณภาพในยุคที่มีการควบคุมคุณภาพจึงหมายถึง “ความพึงพอใจของลูกค้า”

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2541 : 2-8) ได้รวบรวมความหมายของคุณภาพ ดังนี้

1. คุณภาพ หมายถึง ความเหมาะสมกับการใช้งาน (คำจำกัดความของจูรัน)
2. คุณภาพ หมายถึง เป็นไปตามที่ต้องการ หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ (คำจำกัดความของคลอสบี้)
3. คุณภาพ หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้า
4. คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดของผลิตภัณฑ์(สินค้า) หรือบริการ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการสนองความต้องการที่กำหนดไว้ (คำจำกัดความของคุณภาพตามมาตรฐานสากล ISO 8402 : 1994)

5. ความสามารถในการลดความสูญเสียต่างๆขององค์กรลงได้ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนของเสีย การลดงานที่ต้องแก้ไข หรือทำใหม่ การลดปัญหาการร้องเรียนจากลูกค้า ลดการสูญเสียลดต้นทุน

อภิญา ดันศิริ (2541 : 29) ให้ความเห็นว่า คุณภาพมีการริเริ่ม และใช้อย่างจริงจังในทางอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงมีการให้ความหมายของคำว่า คุณภาพอย่างหลากหลายบนฐานของกิจกรรมทางอุตสาหกรรม อาทิเช่น

1. ความเป็นเลิศที่ประจักษ์ได้
2. ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างหลากหลาย
3. การสร้าง (ผลิต หรือการบริการ) ได้ตามแบบ
4. ราคา (ในการผลิตหรือบริการ) เป็นธรรม

แชลลิส (วิชัย ศรีเล็ก. 2542 : 23 – 24; อ้างอิงจาก Sallis. 1993 : 22-24) กล่าวว่า คุณภาพตามความเข้าใจของคนทั่วไปในปัจจุบัน หมายถึง ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดี ความงามและความจริง ซึ่งแสดงถึงความมีมาตรฐานสูงสุด นอกจากนี้ คุณภาพ ยังมีความหมายที่สัมพันธ์กัน 2 ด้าน คือ ด้านผู้ผลิต คุณภาพ หมายถึง ความตรงตามมาตรฐานและด้านผู้บริโภค คุณภาพ หมายถึง ความตรงตามต้องการ

ฟlood และเพอราเทค (วิชัย ศรีเล็ก. 2542 : 22-23 ; อ้างอิงจาก Flood. 1993 : 22 – 42, Peratec. 1995 : 115 - 116) ได้รวบรวมนิยามของ คุณภาพจากนักวิชาการที่สำคัญด้านคุณภาพดังนี้

ทาคุชิ (Taguchi) นิยามว่า คุณภาพ คือ ความสูญเสียที่น้อยที่สุดที่สินค้านั้นทำให้เกิดแก่สังคมนับจากวันที่สินค้านั้นออกสู่ตลาด

บีเอช (BH 4778) นิยามว่า คุณภาพ คือรูปโฉมและลักษณะเฉพาะโดยรวมของสินค้าและบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจได้ตามที่ต้องการ

โฮชิน (Hoshin) นิยามว่าคุณภาพ คือการแก้ไขและป้องกันความสูญเสีย หรือการดำรงอยู่โดยปราศจากการสูญเสีย

แฮริงตัน (Harrington) นิยามว่า คุณภาพ คือ การทำได้ถึงหรือเกินกว่าที่ลูกค้าคาดหวังด้วยราคาที่แสดงให้ลูกค้ารู้ถึงคุณค่า

อุทุมพร จามรมาน (2542 : 91) ให้ความหมายของคุณภาพดังนี้

1. ลักษณะความดี
2. การกระทำสิ่งที่ถูกต้องให้ถูกต้อง (Doing the right thing, right)
3. ตรงกับความมุ่งหมาย (Fitting for purpose)
4. บรรลุความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย (An accomplish or attainment)

ไครเยอร์ และมิลเลอร์ (สมกุล ถาวรกิจ. 2543 : 20 ; อ้างอิงจาก Cryer. 1993 : 215 ; Miller. 1993 : 25) สงบ ลักษณะ (2540 : 30) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2538 : 8) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า คุณภาพคือ ผลรวมของคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลผลิตของสถาบันการศึกษาที่จะสนองตอบ ความต้องการในระดับที่น่าพอใจและหลากหลายตามที่กำหนดไว้

วรภัทร์ ภูเจริญ (2544 : 10) ให้ความหมายคุณภาพในสมัยโบราณว่า หมายถึง ของดี ของแพง ของหายาก และให้ความหมายคุณภาพในยุคอุตสาหกรรมว่าหมายถึง ของที่ถูกใจผู้ผลิต

สรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน ความเป็นเลิศ ความสมบูรณ์แบบ ความดี ประจักษ์คุณหรือสิ่งของ หรือบริการซึ่งแสดงถึงควมมีมาตรฐาน ที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ความสามารถในการลดงานที่ต้องแก้ไข ป้องกันความสูญเสีย การลดจำนวนของเสีย ลดปัญหาการร้องเรียนจากลูกค้า ลดต้นทุน หรือการ ดำรงอยู่โดยปราศจากความสูญเสีย

คุณภาพเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาทุกวงการไม่ว่าจะเป็นทางธุรกิจหรือการศึกษา ผู้บริหารจะต้องสร้างให้ได้ด้วยการสร้างคนให้มีคุณภาพโดยการสร้างคนให้ทำงานได้อย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรกและสร้างคนที่มีจิตสำนึกแห่งคุณภาพในหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบ เมื่อคนมีคุณภาพองค์กรก็มีคุณภาพตามไปด้วย คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพของผลผลิต (นักเรียน) การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ลูกค้าพอใจนั้นต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ และคุณภาพบุคลากร กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้น จึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้ และกระบวนการที่มีคุณภาพต้องเป็นกระบวนการที่ครบวงจร คุณภาพของคนต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ทำงานอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ รู้ถึงวิธีทำงานที่ถูกต้อง (จรัส นองมาก. 2540 : 2 ; วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2541 : 8)

1.2 ความหมายของคุณภาพการศึกษา

จากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีผู้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ สอนง เครือมาก (2537 : ภาคผนวก 1) ให้ความคิดเห็นว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ระดับก่อนประถมศึกษา คุณภาพการศึกษาประกอบด้วย
 - 1.1 นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
 - 1.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อม
2. ระดับประถมศึกษา คุณภาพการศึกษาประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้
 - 2.1.1 ความเป็นพลเมืองดี ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
 - 2.1.2 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 - 2.1.3 ความมีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน และความรับผิดชอบ
 - 2.1.4 ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข
 - 2.1.5 การรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.1.7 การมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน

2.1.8 การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชาติ

2.2 นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี สุขภาพอนามัย แข็งแรงสมบูรณ์

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 นักเรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด

3.2 มีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม

3.3 นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

คุณภาพนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หมายถึงคุณภาพของนักเรียนที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียน จุดมุ่งหมาย คุณภาพของนักเรียนแบ่งเป็นหลายด้าน เช่น

ด้านวิชาการ นักเรียนเป็นคนเก่ง รอบรู้ทางวิชาการ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิด สร้างสรรค์ มีความคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ฯลฯ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีมีจรรยาบรรณ มีวินัยในตนเอง มีจิตใจที่ดีงาม เสียสละ เห็นแก่ส่วนรวม เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคมและมีความภาคภูมิใจ ฯลฯ

ด้านคุณภาพชีวิต เป็นนักเรียนที่มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขทั้งปวง ได้รับการเฝ้าระวังเรื่องสุขภาพอนามัย ได้รับการปลูกฝังในด้านการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลป มีทักษะชีวิต (Life Skill) สามารถที่จะจัดการกับปัญหารอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน รู้จักสร้างสัมพันธภาพ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้

นอกจากนี้ ยังมีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล สามารถที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ เช่น มีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ความสามารถด้านดนตรี การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กรมวิชาการ (2538 : 3) ให้นิยาม คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตรอันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานและบุคคลทุกระดับทุกฝ่ายทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ร่วมกันชุมชน จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ สีนธุระเวช (2541 : 27) ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษาว่า หมายถึงการที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2543 : 9) ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งแสดงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นสำหรับผู้เรียน สังคมในปัจจุบัน และอนาคต โดยได้มาตรฐานตามที่กำหนด

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สามารถบรรลุเป้าหมาย คือ คุณลักษณะของนักเรียนในระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสนองความต้องการของผู้รับบริการ

1.3 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาและความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม มีนักวิชาการและผู้ให้นิยามการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2538 : 8) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ คือ แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษา จะสนองต่อคุณภาพที่กำหนด

เข้มทอง สิริแสงเลิศ (2540 : 33) มีแนวคิดว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารงานโรงเรียน ว่าได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานทางการศึกษา และตรงตามความต้องการของผู้รับบริการได้ตลอดเวลา

ทบวงมหาวิทยาลัย (2540 : 10) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ คือ การทำกิจกรรมใดสะท้อนถึงความมีคุณภาพ การตรวจสอบเป็นกลไกเพิ่มเติมเพื่อให้สังคมมั่นใจยิ่งขึ้นว่า การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการทำให้การศึกษามีคุณภาพจะต้องทำอย่างมีระเบียบแบบแผน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540.ก :18) ได้ให้นิยาม ของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าการประกันคุณภาพการศึกษา คือระบบการสร้าง ความมั่นใจให้กับสังคมหรือชุมชนว่าโรงเรียนของชุมชนได้รับการพัฒนาถึงเกณฑ์มาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาให้ลูกหลานของชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนที่เรียนจบแล้วมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้

ทบวงมหาวิทยาลัย (2541 : 1) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพ คือ กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติ ที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อประกันว่าคุณภาพของการศึกษาได้รับการรักษาไว้ และส่งเสริมเพิ่มพูน

ประดิษฐ์ ศิริเดช (2541 : 34) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการและกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการตอบสนองความต้องการของ

ผู้ให้บริการให้มีความเชื่อมั่นว่า ผลผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

ไพบุลย์ แจ่มพงษ์ (2541 : 39) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นมาตรการที่กำหนดแนวปฏิบัติ หรือแนวทางในการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษา เพื่อจะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีหลักประกันว่า นักเรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ (2541 : 42) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นแนวคิดหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษา ที่สามารถก้าวไปสู่การดำรงชีวิต ในสังคมการเรียนรู้และมีศักยภาพที่สามารถแข่งขันกับสังคมอื่นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้

สงบ ลักษณะ (2541 : 2) ให้ความเห็นว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการ ของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

อภิญา ตันศิริ (2541 : 29) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการปฏิบัติ การต่างๆ ของโรงเรียนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง จนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและผู้บริหารศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

คัทแทนซ์ (วิชัย ตรีเล็ก .2542 : 31 ; อ้างอิงจาก Cuttance.1994 : 5) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบและการปฏิบัติงานที่ได้มีการออกแบบ เพื่อรับประกันว่ากระบวนการได้รับการกำกับ ดูแล รวมถึงการปฏิบัติงานนั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อยู่ตลอดเวลา

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 21) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการให้ ความมั่นใจแก่ประชาชนว่าทุกคนในโรงเรียน ทำงานเต็มที่ เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้สูงสุด

จรัส นองมาก (2544 : 2) ให้นิยาม การประกันคุณภาพว่า ตามความหมายที่ระบุไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ .2542 หมายถึงการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายใน ตรวจสอบคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายนอก ตรวจสอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 96) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ คือ การทำงานตามปกติ ของครู เพียงแต่ปรับปรุงการทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน ครูต้องทำการวิจัย มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุป คือ นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการทำงาน

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 4) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพ คือ ระบบหรือกระบวนการที่กำหนดขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าถ้าทำตามแล้วจะมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพเป็นระบบได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องจนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดหมายของหลักสูตร และความต้องการของสังคม

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบอย่างถูกต้องคุณภาพที่ดีก็จะตามมา(กรมวิชาการ. 2539 ก : 3) การประกันคุณภาพมุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งได้รับการพัฒนาตามศักยภาพที่แต่ละคนมีอย่างเต็มที่ตลอดจนการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ข : 8)

1.4 ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา มีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน ประชาชน หน่วยงาน และสังคม ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 29 ; สำนักงานการศึกษากกรุงเทพมหานคร. 2543 : 12)

1. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. โรงเรียนมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนดโดยมีระบบบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย มีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ชุมชน มีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้าร่วมจัดการศึกษา และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
4. สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่รับผู้จบการศึกษามีความมั่นใจและพึงพอใจในคุณภาพของผู้จบการศึกษา รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน
5. สังคมมั่นใจในการจัดการศึกษาและมีหลักประกันคุณภาพของการจัดการศึกษา และการรายงานผลกับสาธารณชน

1.5 แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 ก : 10) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร

1.1 สร้างจิตสำนึกในการทำงาน ให้แก่บุคลากรของโรงเรียน ให้มีความรักงาน เกิดความสนุกสนานในการทำงาน เห็นความสำคัญของงาน และชื่นชมผลแห่งความสำเร็จการมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.2 พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงานมีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์มีเป้าหมายชัดเจนมีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวและอดทนที่จะไปสู่เป้าหมาย ให้คิดอย่างก้าวหน้า มือนาค และมองการณ์ไกล

1.3 พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนาเข้ารับการฝึกอบรมและการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานต่างๆ ในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนาการทำงาน

2.1 ให้โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

2.2 ให้มีการทำงานเป็นทีมโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน แก้ปัญหาจริงใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 ให้มีการทำงานเป็นมาตรฐานผลผลิตและกระบวนการทำงาน

2.4 ให้มีระบบการประเมินตนเอง

3. จัดให้มีระบบการประเมินโรงเรียนและรายงานความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้ด้านการสอน และด้านการควบคุมคุณภาพในแต่ละปีการศึกษา โดยโรงเรียนเป็นผู้ประเมินหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน

4. สร้างมาตรการ การจูงใจ ประกาศเกียรติคุณ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

กรมวิชาการ (2542 : 18-19) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ไว้ดังนี้

1. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

1.1 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และสนองนโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ

1.2 จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนงานพัฒนาต่อเนื่อง

1.3 ประกาศและชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจและนำไปปฏิบัติงานได้ตรงกัน รวมทั้งเป็นแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. การบริหารจัดการคุณภาพ

2.1 จัดการพัฒนางานให้มีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ วิธีการดำเนินงาน กระบวนการและทรัพยากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.2 จัดและพัฒนานุเคราะห์ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และร่วมกันปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 กำหนดนโยบาย แนวดำเนินงาน และวิธีปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้านการเรียน การสอนและด้านการจัดการและบริการให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นมาตรฐานการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน/โครงการ และผู้ปฏิบัติงาน

2.4 ติดตามกำกับกำกับการดำเนินงานระบบคุณภาพทุกระดับอย่างเคร่งครัดต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

3.1 ตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติงาน/โครงการของตนเองเป็นระยะอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้

3.2 ทบทวนผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบคุณภาพในสถานศึกษา โดยคณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ทุกสิ้นปีการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบคุณภาพและการดำเนินงานต่อไป

4. การรายงานคุณภาพการศึกษา

4.1 รายงานคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นระยะและทุกสิ้นภาคเรียน ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

4.2 รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานและแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 รายงานความสำเร็จของการดำเนินงานจัดการศึกษาตามเป้าหมาย เมื่อครบรอบตามช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 23) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนทำความเข้าใจว่าประกันคุณภาพคืออะไร ทำเพื่ออะไร ทำไปทำไม และอย่างไร

2. ผู้บริหารประกาศนโยบาย “คุณภาพ” ของโรงเรียน

3. ผู้บริหารจัดการประชุมครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของโรงเรียน คุณภาพของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา (ทำอย่างต่อเนื่อง)
4. ผู้บริหารตั้งบุคลากร 1 คน (Q.A. Officer) รวบรวมข้อมูลตามดัชนี 53 ตัวประมวล (วิเคราะห์) ทำ SSR รายงานสรุป เสนอผู้บริหาร ทุภาคการศึกษา
5. ผู้บริหารพิจารณาผลวิเคราะห์ หาทางแก้ไขจุดอ่อน / เสริมจุดแข็ง
6. ผู้บริหารประชุมหัวหน้าหมวดวิชา / หน่วยงานเพื่อจัดการพัฒนาคน (ผู้บริหาร ครู บุคลากร)
7. ดำเนินการพัฒนาคน
8. ทำซ้ำข้อ 3-7 ทุกๆ ปี

สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียน มาตรฐานการศึกษา จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ประชุมครูและบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ประกาศนโยบายคุณภาพของโรงเรียน มีการบริหารจัดการคุณภาพโดยพัฒนาองค์กรให้มีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ วิธีการดำเนินงานกระบวนการ และทรัพยากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการดำเนินงาน ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สร้างมาตรการจูงใจและมีการรายงานผลการดำเนินงาน

1.6 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2541 ค : 288 - 294) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 3 และ 2543 ข : 8) ได้กำหนดกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน

องค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบภายในโดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองและการตรวจสอบภายนอก โดยใช้กระบวนการนิเทศ 100 % เป็นแกนในการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินผลคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวม และติดตามความก้าวหน้า ทำการประเมินผลคุณภาพการศึกษาทั้งระบบเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน รายงานผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาขึ้น มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่มีผลสู่การปฏิบัติเพื่อให้ได้คำตอบในการปฏิบัติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 3–4) กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541 : 3–4) กรมวิชาการ (2542 : 3 – 4) สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร (2543 : 15 – 16) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7 – 8) ได้จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกันโดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่จะนำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่มุ่งเน้นเรื่องการกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต กระบวนการและปัจจัย รวมทั้งการทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่มุ่งการนำโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้น

2.1 การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้และติดตามประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน รวมทั้งจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นลักษณะการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน โดยโรงเรียนเอง

2.2 การนิเทศเพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียน ที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มุ่งเน้น

3.1 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.2 การเตรียมโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

สรุปได้ว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยการทำงานที่เป็นกลไกสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ชัดเจนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ แล้วดำเนินการจัดการศึกษาให้สามารถสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. การประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นการทำงานที่ต่อเนื่องตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข : 11) การประกันคุณภาพภายใน เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนา

คุณภาพของสถานศึกษาและเพื่อให้เป็นไปตามสาระใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหัวข้อสำคัญๆ ที่จะได้นำมากล่าวตามลำดับดังนี้

2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ทุกสถานศึกษา ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงการดำเนินการ โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายและหลักการที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาและเป้าหมาย/ปรัชญา ธรรมนูญสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน ติดตามผลการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการดำเนินการ เน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองบุคลากรของหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ชุมชน มีการจัดทำรายงานผลการประกัน คุณภาพภายในเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6) มีผู้ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายใน ดังต่อไปนี้

สถาบันอุดมศึกษา (2541 : 14) และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2542 : 6; 2543 : 9) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง กิจกรรม ควบคุมคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษาโดยการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ค : 9) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโรงเรียนโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษานั้น เป็นการประเมินตนเองและ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน ว่าเป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีการดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

✓สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 8 – 9) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตรวจสอบผลงาน

หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จรัส นองมาก (2544 : 34) และ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 104) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกันว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพ โดยโรงเรียนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจากภายในโรงเรียน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

2.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงาน ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตาม และกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีหลายหน่วยงานได้ให้หลักการสำคัญไว้ ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2541 : 2) ได้มีการกำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา
2. ให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ
3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา
5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้กำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาไม่ใช้การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้าโดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม ข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติโดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวางแผนติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 9) ได้กำหนดหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพไม่ใช้การจับผิดเป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียน
2. บริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลักการสำคัญ คือ การร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา บริหารจัดการตามปกติให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกระจายอำนาจ การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

2.3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมาก ในการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถทำให้เด็กได้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง มี

ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันกับประชากรของประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีอยู่ในสังคมโลกได้ต่อไป โรงเรียนต้องมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่ได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีดังนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2542 : 7) ได้กำหนดกระบวนการในการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 13) ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

2. การดำเนินการ ประกอบด้วย

2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน (P) กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา กำหนดงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2 ดำเนินการตามแผน (D) ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนทรัพยากร การกำกับติดตาม ให้การนิเทศ

2.3 ตรวจสอบประเมินผล (C) วางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ เก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ / ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร วางแผนในระยะต่อไป จัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. จัดทำรายงาน ประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี รวบรวมผลการดำเนินการและผลการประเมิน วิเคราะห์ตามมาตรฐาน เขียนรายงาน

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 105) ได้กล่าวถึงระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่าประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

* สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ก : 6 - 27) ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา ในระดับต่าง ๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด และระดับประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับ

การประกันคุณภาพภายใน ให้กับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำ แผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกันเป็นทีม

2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวางแผน แผนที่สถานศึกษาจัดทำ ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผน ปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนการประเมินคุณภาพการ ศึกษาและ แผนงบประมาณ มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการของ ส่วนรวมจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลักสูตร นโยบาย / มาตรฐานต้นสังกัด มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยตั้งประเด็นในการพิจารณา เช่น เป็น ความต้องการของส่วนรวม เป็นเรื่องเร่งด่วน เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายอื่น เป็นเรื่อง ที่ผู้เรียนได้ประโยชน์ เป็นความต้องการของสถานศึกษา กำหนดคะแนนในแต่ละประเด็น เช่น ประเด็นละ 5 คะแนน ดังนั้น 4 ประเด็น คะแนนเต็ม 20 คะแนน นำเป้าหมายที่กำหนดทั้งหมดแต่ละ เป้าหมายมาพิจารณาให้คะแนนตามประเด็นที่กำหนด รวมคะแนนแต่ละเป้าหมาย เป้าหมายที่ คะแนนรวมมากที่สุด เป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง และเรียงไปตามลำดับของคะแนน ที่รวมได้ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิง นามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่ทำให้บรรลุตาม เป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจน

2.2 การปฏิบัติตามแผน คือการที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ร่วมกันดำเนินการ ตามแผนที่วางไว้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรทุกคนทำงาน อย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม ให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้นจึงควรดำเนินการ เป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใดมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุง เมื่อสิ้นปีการศึกษาต้องมีการประเมินสรุปรวม ดังนั้น การประเมินผลภายใน มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ การวางแผนกรอบการประเมิน การจัดหา / จัดทำ เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ / ปรับปรุง คุณภาพการประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษา กำหนดเป็นระดับต่าง ๆ

เช่น เกณฑ์ระดับบุคคล อาจกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนนร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ เกณฑ์ระดับห้องเรียน / ระดับชั้น ระดับหมวดวิชา ระดับสถานศึกษา อาจกำหนดว่า ผู้เรียนมากกว่า ร้อยละ 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับดี ผู้เรียนร้อยละ 70 – 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

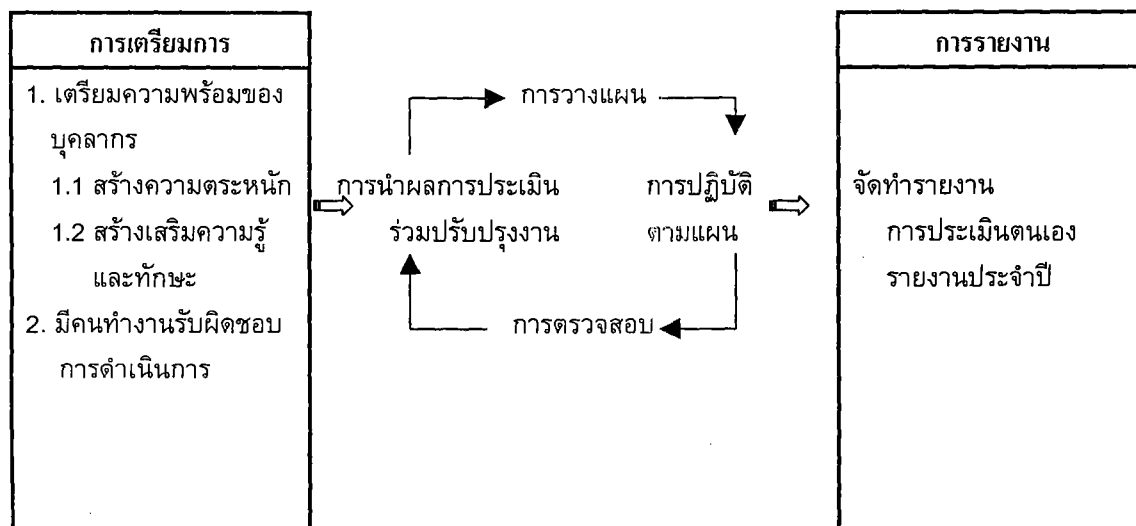
2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน การนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง ซึ่งสามารถทำได้ง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุง ก็นำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไข ปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหาต่อไป

3. การจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายใน การประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือ ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ประเมินภายนอก มีวิธีดำเนินการ โดยรวบรวม รวบรวมผลการดำเนินการ และผลการประเมิน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงานการรายงาน ควรจัดทำ 2 แบบ คือ

3.1 มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการ ใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัด และสรุปการประเมินตนเองของสถานศึกษา และสำหรับการประเมินภายนอก ซึ่งจะมีการประเมิน 5 ปีครั้ง

3.2 รายงานสรุปเผยแพร่ให้กับผู้ปกครองและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 12) ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ .2543 ข : 12

จากแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาตามกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมการประกันคุณภาพภายในไว้ ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

วัตถุประสงค์ ของการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานการอุดมศึกษากรุงเทพมหานคร (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 28) มีดังนี้

- 1) เพื่อสำรวจลักษณะของบุคลากรและความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา
- 2) เพื่อแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลภายในตามความเหมาะสม
- 3) เพื่อศึกษาความพร้อมด้านทรัพยากรอื่น เช่น งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผลภายใน

4) เพื่อจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

5) เพื่อจัดทำระบบการกำกับและติดตามงานการประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 14 - 17) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13 - 14) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก รวมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพให้แก่บุคลากรทุกคนใน สถานศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

1. การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยรูปแบบที่ควรใช้ได้แก่ มีบุคลากรแกนนำที่มีความพร้อมในด้านความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเองเพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2. ในกรณีที่มอบหมายบุคลากรแกนนำ ชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยกันเองไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการตื่นตัวพร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ

3. การชี้แจงทำความเข้าใจไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอกควรให้บุคลากรทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกันไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสดำเนินการตามความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงและร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

4. การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยรูปแบบที่ควรใช้คือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม อาจใช้วิทยากรแกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้ การจัดประชุมควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการ ดังนี้

4.1 ช่วงแรกเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน

4.2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน จากนั้นดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

4.3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองโดยประชุมหลังจากที่มีการปฏิบัติงานและมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน มีหลักการ คือ ควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมาย

ผู้รับผิดชอบทำการสำรวจความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 28) ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษา

เนื่องจากการประเมินผลภายในของสถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยบุคลากรทุกฝ่าย
ในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อคณะทำงานจะได้มอบหมาย
ภาระหน้าที่ในการทำการประเมินผลภายในให้เหมาะสมกับบุคคล ข้อมูลจำเป็นที่ควรจะได้รับรู้ ได้แก่
อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ความสามารถพิเศษหรือความถนัด ประสบการณ์
ในการทำงาน การประเมิน ภาระงานที่รับผิดชอบ ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ อายุ ปี

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี วิชาเอก วิชาโท

ปริญญาโท สาขา

ปริญญาเอก สาขา

ความสามารถพิเศษหรือความถนัด

.....

ประสบการณ์ในการทำงาน

.....

1.2 ภาระงาน

1) งานสอน

วิชา ระดับชั้น จำนวน คาบ

วิชา ระดับชั้น จำนวน คาบ

วิชา ระดับชั้น จำนวน คาบ

2) งานอื่น ๆ

.....

.....

2. สำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน เจตคติต่อการประเมินผล
ภายใน และแรงงูใจในการดำเนินการประเมินผลภายในของบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะ
กลุ่มครูอาจารย์และผู้บริหาร ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะนำมาใช้ในการวางแผน และหามาตรการ
ในการสร้างแรงงูใจให้บุคลากรทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการประเมินผลภายในและเกิดการร่วม
แรงร่วมใจที่จะทำการประเมินผลภายใน ดังภาพประกอบ 3

ชื่อ	อายุ	วุฒิการศึกษา	สอนวิชา/ระดับ	ความรู้ด้าน การประเมิน	ประสบการณ์ การประเมิน	เจตคติต่อ การประเมิน	แรงจูงใจใน การทำงาน ประเมิน	หมายเหตุ
1.	34	กศ.บ. (คณิตศาสตร์)	คณิตศาสตร์ ม. 1-3	ปานกลาง	ดี	ดี	ดีมาก	
2.	43	ค.บ. (ไทย, สังคม)	ไทย ม. 2	ดี	ดี	ดี	ดี	
3.	35	กศ.บ. (อังกฤษ, สังคม)	อังกฤษ ม. 4	พอใช้	ปานกลาง	ดี	ปานกลาง	
4.	28	ค.ม. (วัดผล)	คณิตศาสตร์ ม.6 และทำงาน ทะเบียน	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	
5.	41	กศ.บ. (วิทย์)	เคมี ม. 6	ปานกลาง	ดี	ดี	ปานกลาง	

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างเครื่องมือสำรวจความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 30)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2543 : 63) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ในการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกิจกรรมสำคัญที่ควรดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร ในการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

1.1 สร้างจิตสำนึกในการทำงานให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรักงาน มีความสนุกสนานในการทำงาน ให้เห็นว่าเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.2 พัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยว และอดทนที่จะไปสู่เป้าหมาย ให้คิดอย่างก้าวหน้า คิดอย่างมีอนาคต และมองการณ์ไกล

1.3 พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนา เข้าร่วมการฝึกอบรม

2. พัฒนาการทำงาน

2.1 โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

2.2 ให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกันแก้ปัญหา จริงใจและยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. สร้างความตระหนัก ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ให้บริการ ผลผลิต (นักเรียน) ของโรงเรียน ให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพของการศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 6) ได้กำหนดการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีมการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ความรู้และทักษะที่ควรทราบ ได้แก่ ภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน

สรุปได้ว่าการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีการดำเนินการโดยอาศัยหลักการดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในการประกันคุณภาพภายใน หรือประเมินผลภายในของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 3) ควรมีดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินผลภายใน และมีแรงจูงใจในการทำการประเมินผลภายใน นอกจากนี้ควรมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลมาตรฐานการจัดการศึกษา การประมวลผลข้อมูลที่จัดเก็บ และมีความสามารถในการเขียนรายงานผลการประเมิน

1.2 ประกอบด้วยบุคลากรประมาณ 15–20 คน ซึ่งมีทั้งครูอาจารย์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา นักเรียน และชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่ ซึ่งจะเป็นแกนนำในการประเมินผลภายใน ดังโครงสร้าง ภาพประกอบ 4

ตัวอย่างโครงสร้างของคณะกรรมการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยผู้บริหาร (2 – 3 คน)	กรรมการ
3. หัวหน้าหมวดวิชา (4 – 5 คน)	กรรมการ
4. หัวหน้าระดับชั้น (2 – 3 คน)	กรรมการ
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ วิชาการ บริการ บริหาร วางแผนและพัฒนา (2 – 3 คน)	กรรมการ
6. อาจารย์ที่ชำนาญด้านการวัดและประเมินผล	กรรมการ
7. ผู้ปกครองนักเรียน (2 – 3 คน)	กรรมการ
8. ผู้แทนชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกชุมชน)	กรรมการ
9. หัวหน้า/ประธาน/ผู้แทนนักเรียน (1 – 2 คน)	

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 32)

2. วิธีดำเนินการ ของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการประเมินผลภายใน

2.2 ผู้บริหารแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการการประเมินผลภายในของสถานศึกษาประมาณ 15 – 20 คน

2.3 กำหนดวันประชุมของคณะทำงาน (เดือนละ 1 – 2 ครั้ง)

2.4 วางแผนการทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยพิจารณามอบหมายความรับผิดชอบให้สอดคล้องตามภาระงานในหน้าที่

2.5 วางระบบการกำกับและติดตามผลการทำงาน

2.6 วางระบบการรายงานผลการประเมินเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้ทั่วกัน

3. เกณฑ์การคัดเลือก คณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน มีดังต่อไปนี้

3.1 เป็นนักประสานสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้ที่เป็นคณะกรรมการการประเมินผลภายในควรเป็นบุคคลที่ชุมชนในสถานศึกษาไว้วางใจ มีลักษณะเป็นนักประสานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับ

3.2 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผล

3.3 เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา

3.4 เป็นผู้มีความซื่อสัตย์

3.5 มีความรอบรู้ในภาระงานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 6) ได้กำหนดการเตรียมการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ที่สำคัญอีกประการ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อร่วมมือกับผู้บริหารในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม

สรุปได้ว่าการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม โดยการจัดประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบ และวางแผนการประเมิน นอกจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากรแล้ว จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ในการกำกับดูแล ประสานงาน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันด้วย

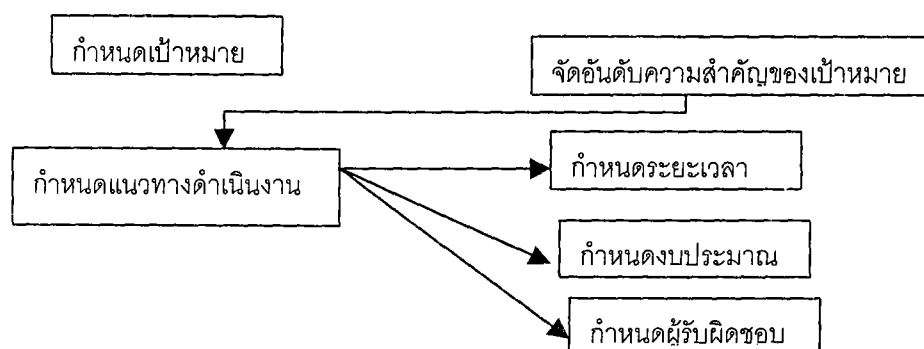
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

เมื่อสถานศึกษาได้เตรียมการเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการตามขั้นตอน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13 - 14) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 17 - 49) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan – P) มีผู้ให้ความหมายของการวางแผนไว้อย่างหลากหลาย แต่จะนำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

- การวางแผน (Planning) หมายถึง การคิดหาทางเลือกล่วงหน้าในการปฏิบัติงาน ที่ดีที่สุดโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้ได้ผลคุ้มค่ามากที่สุดโดยการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .2540 ค : 50)

- การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงาน หรือวิธีการปฏิบัติงานไว้ เป็นการล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจพิจารณาถึงผลสำเร็จที่ต้องการจะได้และหนทางที่จะทำได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติในการวางแผน ผู้บริหารจะทำการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตและจะมีการคิดวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายผลงานต่าง ๆ และจะกำหนดแผนงานหรือแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมที่จะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่างๆ (ธงชัย สันติวงษ์ .2543 : 13) ในการวางแผน ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนประเมินคุณภาพการศึกษาและแผนงบประมาณ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวางแผน การประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2543 : 19

จากภาพประกอบขั้นตอนการวางแผนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สอดคล้องกับขั้นตอนการวางแผนของ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
(2544 ค : 8) มี 6 ขั้นตอนคือ กำหนดเป้าหมาย จัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนด
แนวทางดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนด
งบประมาณที่จะใช้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การกำหนดเป้าหมาย ทำได้โดยการศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลต่อไปนี้

1) เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการของส่วนรวมจาก
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร นโยบาย/มาตรฐานต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษา
เพื่อประเมินคุณภาพภายนอก

2) ปัญหาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

3) ศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2.1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย ทำได้โดย

1) ตั้งประเด็นในการพิจารณา เช่น เป็นความต้องการของส่วนรวม (ระดับ
ประเทศ) เป็นเรื่องเร่งด่วน เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายอื่น เป็นเรื่องที่เราเรียนได้
ประโยชน์ หรือเป็นความต้องการของสถานศึกษา

2) กำหนดคะแนนในแต่ละประเด็น เช่น ประเด็นละ 5 คะแนน ดังนั้น 4
ประเด็น คะแนนเต็ม 20 คะแนน

3) นำเป้าหมายที่กำหนดทั้งหมดแต่ละเป้าหมายมาพิจารณาให้คะแนน
ตามประเด็นที่กำหนด

4) รวมคะแนนแต่ละเป้าหมาย เป้าหมายที่คะแนนรวมมากที่สุด เป็น
เป้าหมายที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งและเรียงไปตามลำดับของคะแนนที่รวมได้

2.1.3 การกำหนดแนวทางการดำเนินการ ของสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร (2544 ค : 9) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 23) คือ
การนำเป้าหมาย ที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิด
โครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ
หรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจน

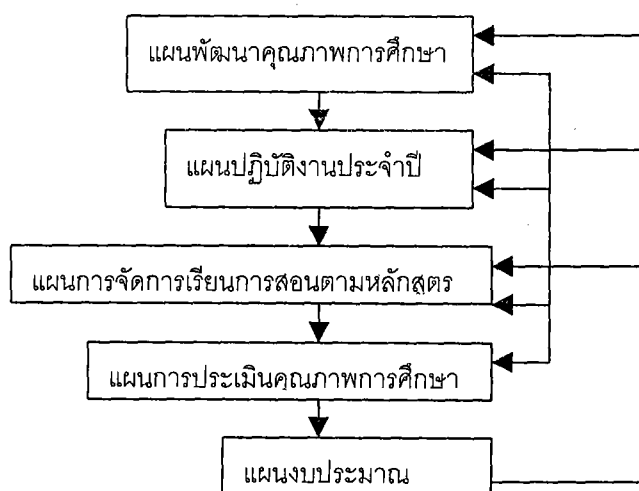
2.1.4 การกำหนดระยะเวลา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(2543 : 28) ในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานของ
โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ
เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่าจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร และเป็นประโยชน์กับ
ผู้ติดตาม งานว่ามีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

2.1.5 การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบและให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด คำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

2.1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่างๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนที่ว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข :13) ได้กำหนดรายละเอียดของการวางแผนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ข :7) ได้กำหนดรายละเอียดของการวางแผนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แผนที่สถานศึกษาจัดทำได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปี เป็นแผนระยะสั้นใน 1 ปีกล่าวถึงเรื่องที่จะดำเนินการและวิธีดำเนินการ แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา และแผนงบประมาณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนที่สถานศึกษาต้องจัดทำ

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 7)

ลักษณะของแผนที่ที่ดี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 54) กล่าวว่า แผนที่ดีมีลักษณะดังนี้

- 1) มีนโยบายและวัตถุประสงค์ชัดเจน เน้นอน เข้าใจง่าย
- 2) มีความสอดคล้องกับแผนในระดับอื่น
- 3) มีการพิจารณานำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) มีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับหรือแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้
- 5) ให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินงานตามแผน
- 6) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องให้ชัดเจน
- 7) ให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการตัดสินใจทุกขั้นตอน
- 8) กำหนดระบบการกำกับ ควบคุม ติดตาม ประเมินผลไว้ชัดเจนทุกขั้นตอน

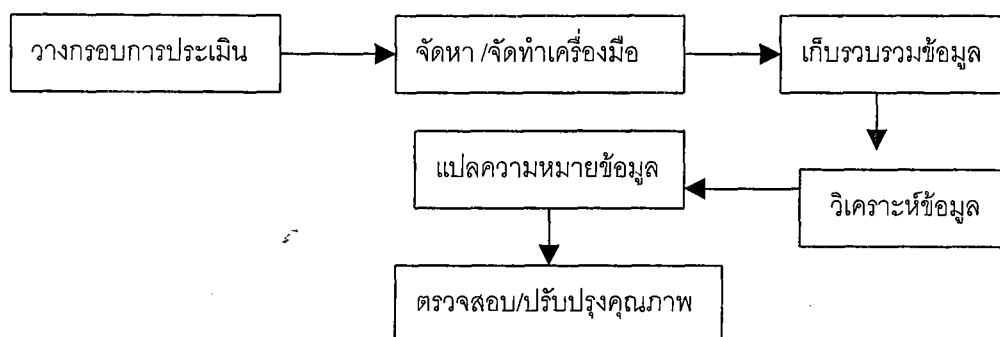
2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do - D) คือ การที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้และในระหว่างดำเนินการมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544:10) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29) ดังนี้

- 2.2.1 การส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข
 - 2.2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.2.3 กำกับ ติดตาม ดูแล ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม/รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้น และ ส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผน
 - 2.2.4 ให้การนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- ในระหว่างปฏิบัติงานผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอะไร หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไขการ กำกับติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี เช่น สอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่ม/หมวด/ฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย รายงานความก้าวหน้า ของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน โดยรายงานปากเปล่าหรือจัดทำรายงานเสนอ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณา

ว่าบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่ายใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อยๆ เป็นการให้กำลังใจ

การปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเองและทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเองหรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรม

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check-C) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือปีการศึกษาจะมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป กิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน กิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายและการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมินดังรายละเอียดและแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 30)

2.3.1 การกำหนดกรอบการประเมินของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544:11) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29) เป็นการกำหนดแนวทางในการประเมิน ประกอบด้วย สิ่งที่จะประเมิน ผู้ประเมิน และรูปแบบการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมินและมีรูปแบบในการประเมินอย่างไรในการกำหนดกรอบการประเมินอาจพิจารณาประเด็นต่าง ๆ คือ เป้าหมาย/มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาที่ประเมิน ผู้รับผิดชอบในการประเมิน

กรอบการประเมินจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่ระบุในแผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดว่าจะประเมินอะไร มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามเป้าหมาย ตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไรแล้วสำรวจว่าสถานศึกษานั้นมีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูง ที่ใช้วัด สุขภาพทางกายของนักเรียนก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มีหรือมีแต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัยก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใดจะเก็บข้อมูลจากใครจะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลา ผู้รับผิดชอบในการประเมิน เพื่อสะดวกในการกำกับ ติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร ดังตัวอย่างแผนภูมิตารางการกำหนดกรอบการประเมินผลภายในดังนี้

เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ ข้อมูล	วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ประเมิน	ผู้รับผิดชอบการ ประเมิน

ภาพประกอบ 8 ตัวอย่างการกำหนดกรอบการประเมิน การประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 31

2.3.2 จัดหาและหรือจัดทำเครื่องมือการประเมินที่ง่ายต่อการใช้และแปลความหมายโดย คณะครูในโรงเรียนเอง การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดโดยอาจนำไปทดลองใช้แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ ควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือ นั้นกับกลุ่มคนที่

เก็บข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบไม่รบกวนเวลาและไม่เป็นภาระกับผู้ให้ข้อมูลใช้คำถามให้น้อยเท่าที่จำเป็น ผลงานของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประเมิน เครื่องมือที่สำคัญ คือ ตัวครู ผู้สอน ครูควรมีแบบสังเกตแบบบันทึกพฤติกรรม หรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียน

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลมาประมวลผลวิเคราะห์แล้วนำไปใช้ได้เลย ควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุดเช่นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้อาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม การเก็บข้อมูลหากเป็นไปได้ควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณารอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษาใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใดเพื่อจะได้นำผลมาใช้

2.3.5 การแปลความหมาย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูลโดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น กำหนดเป็นระดับ ๆ ได้แก่เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ระดับชั้น /ระดับหมวดวิชาและเกณฑ์ระดับสถานศึกษา

2.3.6 การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน เมื่อได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดจะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการ และผลการประเมินว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างกรณีพิเศษและประชุมร่วมกับคณะกรรมการ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมีความถูกต้องและเชื่อถือได้โดยให้กระบวนการเหล่านี้บูรณาการอยู่ในการดำเนินงานปกติ

การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินใจถูก ผิด เป็นการประเมินงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เครื่องมือที่ใช้อาจเป็นสิ่งที่มียู่แล้วไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้วเพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

การตรวจสอบประเมินผลควรมีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนก็มีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action - A) ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๆ ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร ในระหว่างดำเนินงานมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้นหมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด

2.4.2 การวางแผนในระยะต่อไป นำผลการประเมินไปใช้ในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครองชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้นจะให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครองชุมชนและสังคม ในระบบการดำเนินงานจะประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานโดยการจัดทำแผนดำเนินการ ขั้นตอน ที่ 2 คือ การตรวจสอบและการปรับปรุง ได้แก่ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก และการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียน และ ขั้นตอน ที่ 3 คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินตนเอง และหน่วยงานภายนอกประเมิน ซึ่งจากกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพ ทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวจำเป็นต้องมีการนำเอาข้อมูลสารสนเทศมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา หรือหาจุดพัฒนา เพื่อจัดทำเป็นแผนแม่บท / แผนปฏิบัติการ หรือแผนงานให้ดำเนินไปตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดปรัชญาการศึกษา ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติงานประจำปีเป็นต้นและในระหว่างการดำเนินงานของโรงเรียน ผลจากการดำเนินงานจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงคุณภาพ ความสามารถ และศักยภาพของโรงเรียน ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อการเปิดเผยต่อสาธารณชน

รายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกซึ่งถือเป็นการประเมิน เพื่อตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน

การรายงานการประกันคุณภาพภายใน หรือการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รายงานประจำปี หลังจากที่สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและได้ดำเนินการประเมินผลภายใน เสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สนองกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่มีสาระส่วนหนึ่งให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การประเมินตนเอง รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน ดำเนินการ วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา

การประเมินตนเองเป็นกลไกสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริม และผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษา บรรลุเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันไว้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองจะเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับ โรงเรียนในการวางแผนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สาระสำคัญของการประเมิน ตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .2543 จ :1) มีดังนี้

3.1.1 ความหมายของการประเมินตนเอง คือ กระบวนการในการบริหารจัดการ ศึกษาที่ใช้ควบคุมตรวจสอบ คุณภาพภายในโรงเรียนโดยมุ่งให้ทุกคนได้ประเมินการทำงานของ ตนเอง ในลักษณะของการ ตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตามภารกิจของตนเอง ซึ่งจะ ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของโรงเรียนนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา

3.1.2 ประโยชน์ของการประเมินตนเองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสารสนเทศที่ได้ จากการประเมินตนเองนั้นมีคุณค่าต่อการวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 จ : 4) ประโยชน์ของการประเมินตนเอง กับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญในการนำโรงเรียนสู่มาตรฐานการศึกษาและความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองเป็น การนำเสนอภาพและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพการบริหาร คุณภาพ การเรียนการสอน เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน งาน/โครงการ ซึ่งครอบคลุม

และสัมพันธ์กันในธรรมเนียมโรงเรียนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองด้านคุณภาพนักเรียนมีความสำคัญ และเป็นปัจจัยเงื่อนไขให้ครูผู้สอนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3) ผู้เรียนและผู้ปกครอง เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่โรงเรียนมุ่งหวังเผยแพร่ ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสามารถแสดงความพึงพอใจหรือแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษา สนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนว่าสอดคล้องกับธรรมเนียมโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

4) กรรมการสถานศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนมุ่งหวังเผยแพร่ ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมิน ตนเองด้านผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของงานกิจกรรมสำคัญ ซึ่งกรรมการการศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตาม ธรรมเนียมโรงเรียน ตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในโรงเรียน

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองในการดำเนินงานจัดการศึกษาซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ชุมชน ทราบจุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน สามารถกำหนดแนวทางการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ โรงเรียน ปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาต่อไป

การประเมินตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนสู่ มาตรฐานการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและเกิดประโยชน์โดยตรงกับ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

3.1.3 ปัญหาอุปสรรคของการประเมินตนเอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การ ประเมินตนเองของ โรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง ชาติ. 2543 จ : 6) มี ดังนี้

1) การติดตามการประเมินในปัจจุบัน การดำเนินงานยังประสบปัญหา ด้านการส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินส่วนใหญ่ยังไม่ ยอมรับผลการประเมินที่เป็นไปในทางลบ แม้จะเป็นผลที่ค่อนข้าง ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ตาม ทำให้การประเมินผลไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรทั้งในด้านการดำเนินงาน การพัฒนาบุคลากร และการจัดสรรงบประมาณ

2) ระบบการประเมินที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปเช่น ประเมินผลเพื่อให้รางวัลดี ประเมินเพื่อจัดลำดับ การประเมินผลแต่ละครั้ง มักจะมีจุดอ่อนในเรื่องของข้อมูลที่ได้รับไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ทำให้ผลการประเมินไม่สะท้อนถึงปัญหาภายในของโรงเรียน

3) การดำเนินงานติดตามประเมินผลที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพเพราะเป็นงานหนักใช้เวลาและบุคลากรจำนวนมาก ต้องเก็บข้อมูลจากทั่วประเทศ ส่งมาตามลำดับชั้น มาวิเคราะห์และประเมินผล ทำให้เกิดความล่าช้าผลการประเมินไม่ทันสมัย ใช้ประโยชน์ไม่ได้เท่าที่ควร

4) ขาดการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของการติดตามประเมิน

5) เกณฑ์การประเมินยังมีปัญหา ไม่ตรง ไม่ชัดเจน

6) โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการติดตามประเมินภายในหน่วยงานของตนเอง ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดการศึกษา

7) โรงเรียนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหา เช่นเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีการสอนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจเป็นสัดส่วนสูงผู้นำไม่มีประสิทธิภาพ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการประเมิน เป็นต้น

3.1.4 ปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ของการประเมินตนเอง

ปัญหาอุปสรรคของการประเมินตนเองดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านบุคลากรและกระบวนการจัดการภายในโรงเรียน ซึ่งสามารถป้องกันและแก้ไข โดยมีปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 จ :8) ดังนี้

1) การสร้างจิตสำนึก ตระหนักในความสำคัญของการประเมินตนเอง การประเมินผลภายใน (Internal Evaluation) หรือการประเมินตนเอง (Self Evaluation) ผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนหรือองค์กรจะเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นมากกว่าการให้ผู้อื่น ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน การประเมินตนเองเป็นกลไกของกระบวนการบริหารและกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพและควบคุมคุณภาพในการสร้างจิตสำนึก ตระหนักในความสำคัญ ของการประเมินตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ การดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ สามารถเริ่มได้ด้วยการสร้างความเข้าใจ เปลี่ยนทัศนคติในเรื่องต่อไปนี้

- ผู้ประเมินต้องมีจิตสำนึกว่างานต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ เป็นหน้าที่ของทุกคน

- โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ว่า การประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานในโรงเรียนและในชั้นเรียน

- โรงเรียนควรมีความมั่นใจในการประเมินตนเอง ที่ดำเนินการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ ไม่มีการขู่เชิญ จับผิด

- โรงเรียนต้องรับรู้และสร้างกระบวนการประเมินตนเองให้เกิดขึ้นในห้องเรียนและระบบอื่นของโรงเรียน

การประเมินตนเองจะทำให้ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วมกันหาสาเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น โดยเทียบกับเวลาที่ผ่านมาและอาจเทียบกับโรงเรียนอื่น ก่อให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) การสร้างทีมงาน/ทีมงานประเมินตนเอง แผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนดีเยี่ยมจะไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้หากไม่มีกลุ่ม / คณะ ผู้ปฏิบัติงาน คำว่า ผู้ปฏิบัติงานหรือทีมงานในที่นี้หมายถึง ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งอาจแยกเป็นหน่วยย่อย เป็นคณะ เป็นแผนก หมวดวิชา ระดับชั้นและอื่นๆ ร่วมกันทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละหน่วยย่อยจะมีหัวหน้างานคนหนึ่งทำหน้าที่ประสานงานทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม ส่วนผู้บริหารก็จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากับทุกกลุ่มโดยทำงานร่วมกับหัวหน้ากลุ่ม และสมาชิกกลุ่มทุกคน

โดยปกติการสร้างทีมงานสามารถจัดทำได้ 2 ลักษณะ คือทีมงานถาวร ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจประจำ ดังนั้น ทีมงานถาวรจึงเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นแน่นอนแล้ว เช่น สายวิชา สายชั้นหรืออื่น ๆ ส่วนทีมงานอีกลักษณะหนึ่งเรียกว่า ทีมงานชั่วคราว เป็นกลุ่มบุคคลที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจเมื่องานสำเร็จแล้ว ทีมงานนั้นก็จะสลายไป เช่น คณะกรรมการ กลุ่ม คณะทำงาน / โครงการ เป็นต้น

3) การทำงานประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ระบบการติดตามประเมินผลมีความสำคัญในการดำเนินงานของทุกโรงเรียน เพื่อช่วยให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบที่เกิดขึ้นอันจะช่วยให้ผู้รับผิดชอบใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน ค้นหาวิธีการปรับปรุงงานและบริหารจัดการแผนงานโครงการให้ได้ผลในระยะต่อไป ดังนั้นระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยดัชนีชี้วัดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน โดยต้องมีแนวทางในการดำเนินงานประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างเป็นวงจรเริ่มด้วยการวางแผน (Plan) จัดทำระบบฐานข้อมูล สร้างเครือข่ายโยงข้อมูล นำข้อมูลมากำหนดกิจกรรมพัฒนา จัดสรรปัจจัยที่จำเป็นอย่างเหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (do) ตามแผนงานที่วางไว้ เมื่อพบปัญหาก็ร่วมมือปรึกษาหารือหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข บันทึกผลการปฏิบัติงานและแนวทางการแก้ไขเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบ

ประเมินผล (Check) ขณะปฏิบัติงานหรือเมื่องานสิ้นสุดจะบอกได้ว่างานบรรลุตาม เป้าหมายหรือไม่ หากไม่บรรลุเป้าหมายต้องมีการระดมแนวคิดเพื่อกำหนดแนวทางในกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลจากการตรวจสอบและประเมินนี้ จะทำให้มองเห็นจุดในการลงมือแก้ไข ปรับปรุง (Action) การปฏิบัติงานต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย

4) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง โรงเรียนจัดกระบวนการหรือกลไกในการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้กรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเองของโรงเรียน ทั้งในเรื่องการกำหนดเป้าหมายแผนงาน/โครงการ การบริหารงานบุคคล งบประมาณ โรงเรียนไม่อาจเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาแต่เพียงผู้เดียว ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ มีความฉับไวและยืดหยุ่นหลากหลายโรงเรียนต้องให้ความรู้และกระบวนการที่ถูกต้อง

5) การติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกสำหรับการสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง อคติ ความไม่ไว้วางใจและระแวงสงสัยต่อกัน ระหว่างกลุ่มผู้ทำการประเมินและกลุ่มผู้ถูกประเมิน การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่รวดเร็ว สม่ำเสมอ จะช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจมากขึ้นนอกจากนั้น การติดต่อสื่อสารยังช่วยเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนโดยตรง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ ผลการประเมินด้านต่าง ๆ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในลักษณะการติดต่อสองทาง (Two – way Communication) จะช่วยให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานให้หน้าที่ของตนเองไม่เกิดบรรยากาศของการจับผิด การลงโทษกันทุกคนจะช่วยกันทำงาน

6) การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานพัฒนาของโรงเรียนทุกกิจกรรมต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน การจัดการทรัพยากรที่ถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรมชาติจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการตรวจสอบประเมินจะบอกได้ว่าการใช้ทรัพยากรที่ได้จัดสรรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่าเพียงใด ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการทบทวน การจัดสรรทรัพยากรควบคู่กับการตรวจสอบควบคุมและรายงานผลการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

หากโรงเรียนมีระบบการประเมินตนเองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้คณะครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เร่งพัฒนากระบวนการบริหาร การเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพผู้เรียนให้สามารถแข่งขันกับตัวเองและโรงเรียนอื่นได้โรงเรียนก็จะพัฒนาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนได้โดยไม่ยาก จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการประเมินตนเอง ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 จ :16) มีลักษณะดังนี้

- ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง
- ครูที่เป็นหัวหน้าทีมประเมินมีการจัดการที่แท้จริง
- แผนปฏิบัติการมีความชัดเจน มีการระบุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่สามารถวัดได้ ประเมินได้

- ครูมีความตั้งใจจริงที่จะปรับปรุงงานในหน้าที่
- มีการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน
- มีแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร
- มีการจัดการด้านการเงินและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีประสิทธิภาพ

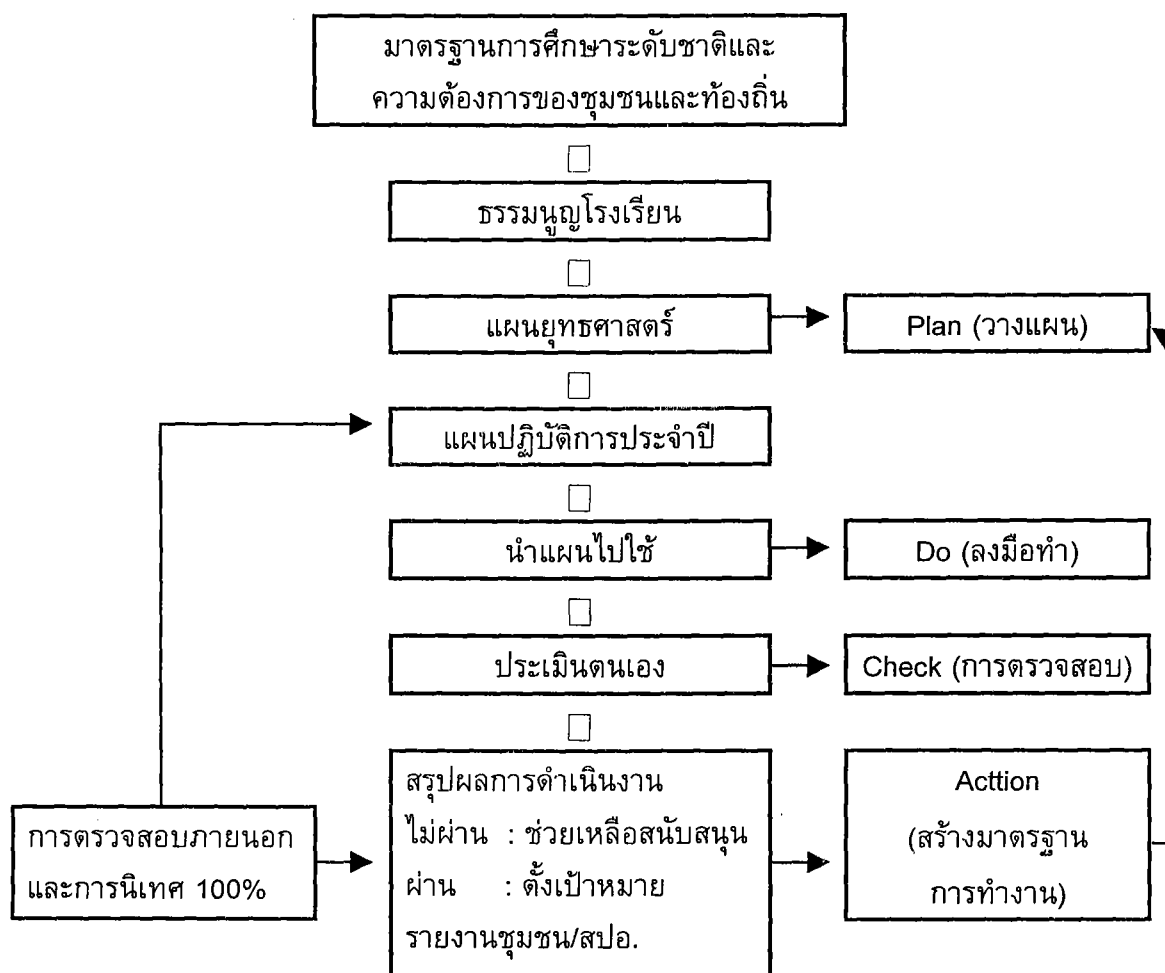
การประเมินตนเองเป็นกลไกสำคัญที่โรงเรียนใช้ ควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา ตามเป้าหมายที่กำหนด อย่างไรก็ตามการประเมินตนเอง เป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ครู ศึกษานิเทศน์ เป็นบุคลากรที่สำคัญที่จะผลักดันให้การประเมินตนเองมีระบบที่ชัดเจนต่อเนื่องและพัฒนาตลอดเวลา โดยบุคลากรดังกล่าวมีความตระหนักและเห็นประโยชน์ของการประเมินตนเอง จะต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจหลักการ 6 ประการ คือ

- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเอง
- มีความเข้าใจว่าทำไมต้องประเมินตนเอง
- มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการประเมินตนเอง
- รู้ปัญหาอุปสรรคของการประเมินตนเอง
- รู้ปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ
- มีวิธีการดำเนินงานให้โรงเรียนสู่ความสำเร็จ

องค์ประกอบของการประเมินตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 จ : 19) ได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2541 โดยมีกรอบความคิดในการจัดทำมาตรฐานโรงเรียน คือ ยึดองค์ประกอบด้านผลผลิตและกระบวนการของระบบการจัดการศึกษา เลือกสรรตัวแปรด้านผลผลิตเป็นเป้าหมายการศึกษา แล้วพิจารณา เลือกสรรตัวแปรด้านกระบวนการที่สามารถนำไปสู่คุณภาพนักเรียนที่ตั้งไว้ โครงสร้างมาตรฐานโรงเรียนประกอบด้วย มาตรฐาน 3 กลุ่ม คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยมีตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นตัวแปรบอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน กำหนดเป็นระดับคุณภาพการพัฒนา 3 ระดับ (1,2,3) และดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียน

การประเมินตนเองเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และเป็นกระบวนการที่สามารถปฏิบัติแล้วนำไปสู่การพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามวงจรเดมมิง (PDCA) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 10) วงจรการประเมินตนเอง

เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการวางแผน (Plan) การลงมือทำ (Do) การตรวจสอบ (Check) การลงมือแก้ไขป้องกันหรือสร้างมาตรฐานการทำงาน (Action) และพัฒนาต่อไปด้วยการวางแผนใหม่ หมุนวนเป็นวงจร PDCA ของเดมมิง (Deming) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ ขั้นตอนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงจรเดมมิง กับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงจรเดมมิง กับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 จ : 21

3.2 รายงานประจำปี

ความสำคัญของการจัดทำรายงานประจำปี (จรัส นองมาก. 2544 : 80 – 93) ตามเจตนาของกฎหมายในมาตรา 48 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อต้องการแสดงให้เห็นความเคลื่อนไหว โดยเฉพาะที่เป็นความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา เป็นการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองในแต่ละรอบปี เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกทราบสภาพและผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รายงานลักษณะนี้จึงแตกต่างจากการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน หรือหนังสืออนุสรณ์ของโรงเรียน เพราะเอกสารประชาสัมพันธ์ หรือหนังสืออนุสรณ์มีข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย

รายงานการประเมินตนเองประจำปีของสถานศึกษาจะต้องมีเนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายการดำเนินงานทุกเรื่องหรือทุกมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้อ่านรายงานทราบว่าพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในแต่ละมาตรฐานบรรลุผลมากน้อยแค่ไหน มีปัญหาอุปสรรคอะไรจะได้หาช่องทางปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป

รายงานการประเมินตนเองที่ต้องทำเป็นประจำก็เพื่อจะได้รับทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นระยะ ๆ กล่าวคือในรอบปีหนึ่ง ๆ สถานศึกษาจะได้สรุปประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานไว้ครั้งหนึ่ง และเมื่อทำเช่นนี้ติดต่อกันเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เห็นภาพความเคลื่อนไหวในแต่ละเรื่องได้ชัดเจน หรือกำหนดแผนในการแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ดียิ่งขึ้น

รายงานประจำปีของสถานศึกษาจะต้องเสนอต่อต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก นั่นก็คือผลจากการจัดทำรายงานประจำปี จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่จะสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นต้นสังกัด หน่วยงานการศึกษาอื่นหรือประชาชนผู้รับบริการจากสถานศึกษา และสถานศึกษาที่ได้จัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปีอยู่แล้วก็จะสะดวกในการจัดทำสรุปรายงานและมีข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อการประเมินจากองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประกันคุณภาพภายนอก

ลักษณะของรายงานโดยปกติแล้วทางสถานศึกษาอาจได้รับคำแนะนำจากต้นสังกัดเกี่ยวกับกรอบหรือประเด็นที่ควรกำหนดในรายงาน ส่วนรายละเอียดเป็นเรื่องที่สถานศึกษาไปจัดทำให้เหมาะสมตามกำลังความสามารถและทรัพยากร รูปแบบของรายงานจึงไม่ตายตัว สถานศึกษาแต่ละแห่งออกแบบนำเสนอได้ตามต้องการ

เนื่องจากรายงานประจำปีของสถานศึกษาต้องเสนอหน่วยงานต่าง ๆ และเตรียมการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก จึงควรยึดหลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะของรายงานดังต่อไปนี้

3.2.1 ลักษณะของรายงานประจำปี ควรจะให้สอดคล้องกับรายงานการประเมินตนเองที่จะต้องจัดทำเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกทุกระยะ 5 ปี ตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด

3.2.2 เนื้อหาสาระในรายงาน จะต้องเขียนในลักษณะสรุปให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาในรอบปี หากมีรายละเอียดมากไม่สามารถบรรจุในรายงานได้ให้เขียนอ้างอิงในรายงานที่สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่สถานศึกษา โดยไม่ต้องนำเสนอรายละเอียดทั้งหมดไว้ในรายงาน

3.2.3 ความยาวของรายงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับงานที่สถานศึกษาปฏิบัติ แต่ไม่ควรจะเกิน 30 หน้ากระดาษ A4 ถ้าเป็นไปได้

เค้าโครงของรายงาน การจัดทำรายงานประจำปี เพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวการกำหนดเค้าโครงของรายงานที่จะเสนอแนะสถานศึกษา จึงควรใช้ตามองค์ประกอบของเนื้อหาในรายงานการประเมินตนเองสำหรับรองรับการประเมินภายนอกตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษากำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2544) เพื่อความสะดวกแก่สถานศึกษาในการจัดทำสรุปรายงานการประเมินตนเองในรอบ 5 ปี เตรียมรับการประเมินภายนอกจะได้ไม่ต้องจัดทำใหม่ให้เป็นภาระกับสถานศึกษาอีกเพราะมีข้อมูลในแต่ละเรื่องอยู่แล้ว เนื้อหาในรายงานแบ่งเป็น 4 ตอน มีดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นสาระที่สถานศึกษานำเสนอโดยสรุป เพื่อทราบข้อมูลที่จำเป็น มีเนื้อหาประมาณ 1 – 2 หน้า ส่วนรายละเอียดที่สมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละเรื่องจัดเก็บไว้ที่สถานศึกษาเพื่อตรวจค้นหรืออ้างอิงไม่ต้องนำเสนอทั้งหมดในรายงานนี้

ข้อมูลที่ควรระบุไว้ มีดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ระบุชื่อ ประเภท สังกัด สถานที่ตั้งของสถานศึกษา
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ระบุจำนวนนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาตามระดับชั้นเรียน
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร ระบุจำนวนครูและบุคลากรอื่น ๆ จำแนกตามวุฒิ เพศ ประสบการณ์การทำงาน หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร ระบุลักษณะ ประเภท จำนวนของอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ งบประมาณ รายรับ รายจ่าย และการจัดงบประมาณ ตามประเภทรายจ่ายที่สถานศึกษากำหนด

5) ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ระบุรายละเอียดของชุมชนหรือประชากรในเขตบริการของสถานศึกษา จำแนกตามรายได้ อาชีพ สภาพความเป็นอยู่ ศาสนา ประเพณี แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ฯลฯ

6) เกียรติยศ ชื่อเสียง/จุดเด่นของสถานศึกษา ระบุสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของสถานศึกษา อาจเกี่ยวข้องกับเด็ก นักเรียน หรือศิษย์เก่า ครูอาจารย์ ผู้บริหาร หรือสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

2. สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

เป็นการเสนอเนื้อหา เพื่อแสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในประเด็นสำคัญ ๆ นั้นเป็นอย่างไร

1) วิสัยทัศน์ ปรัชญา และเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดทำไว้แล้ว เป็นส่วนหนึ่งของธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน แต่นำเสนอเฉพาะในเรื่องที่กำหนดเพื่อแสดงให้เห็นภาพความสำเร็จในอนาคตและแนวทางที่จะดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามที่ต้องการในแต่ละช่วงเวลา

2) แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์/วิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการเสนอกรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก โดยให้ความสำคัญต่อการที่จะคงสภาพสิ่งที่สถานศึกษาทำได้ดีอยู่แล้ว และปรับแก้สิ่งที่คิดว่ายังบกพร่องอยู่ เนื้อหาสาระส่วนนี้ทำให้ผู้อ่านทราบว่าสถานศึกษาให้หลัก หรือทฤษฎีอะไร ในการบริหารมีกิจกรรมที่สำคัญ ๆ อย่างไรบ้าง

3) ระบบโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาได้จัดแบ่งสายงานในการบริหารอย่างไร มีขอบข่ายของการปกครองบังคับบัญชาอย่างไร มีองค์กรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาอะไรบ้างเข้ามามีบทบาทในส่วนไหน แต่ละหน่วยในสถานศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือมีสายการประสานการดำเนินงานในองค์กรอย่างไร เป็นต้น

4) ลักษณะของการบริหารงาน เป็นการเสนอแนวทางในการบริหารงานที่เป็นภารกิจของสถานศึกษาว่า จัดแบ่งเป็นแผนงานหรือกลุ่มงานอะไรบ้าง แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จแค่ไหน วิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร ฯลฯ รายละเอียดที่น่าเสนอในส่วนนี้ โดยเฉพาะที่เป็นการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนก็จะเป็นการอธิบายให้สอดคล้องกับสิ่งที่ระบุไว้ในแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ตามข้อ 2)

3. ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา

เนื้อหาในตอนนี้ ถือว่ามีความสำคัญที่สุด เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบว่าสถานศึกษาได้กำหนดงาน หรือโครงการเพื่อสนับสนุนให้เกิดผลตามมาตรฐานที่กำหนดในแต่ละเรื่องอย่างไรบ้าง ผลการดำเนินงานจริงเป็นอย่างไร สถานศึกษาจะปรับปรุงพัฒนาให้ผลการดำเนินงานดียิ่งขึ้นได้อย่างไร สถานศึกษาจะต้องเสนอข้อมูลดังกล่าวให้ครบถ้วนในแต่ละมาตรฐานการศึกษา ที่สถานศึกษานั้นๆ ปฏิบัติอยู่เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกันและมีจำนวนไม่เท่ากัน ถ้าสถานศึกษารายงาน โดยยึดมาตรฐานตามที่ต้นสังกัดกำหนดอาจจะไม่สอดคล้องกับมาตรฐานของชาติตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด หากจะทำให้สอดคล้องกันเพื่อความสะดวกของสถานศึกษาในโอกาสต่อไปตามที่กล่าวแล้ว ก็ควรจัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงานให้เป็นไปในแนวเดียวกัน การรายงานผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามมาตรฐานการศึกษาชาติ แต่ให้รายงานในเรื่องที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่จริง โดยให้จัดหมวดหมู่ของมาตรฐาน หรือเรื่องราวที่จะรายงานตามแนวทางที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) มาตรฐานที่เกี่ยวกับผู้เรียน
 - 2) มาตรฐานที่เกี่ยวกับครู
 - 3) มาตรฐานที่เกี่ยวกับ ผู้บริหาร และ
 - 4) มาตรฐานอื่นๆ ตามสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดกำหนด
- การประเมินภายนอกในรอบแรก มีหัวข้อที่ต้องรายงานในแต่ละกลุ่ม ดังนี้
- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน** ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้
- 1) คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
 - 2) ความสามารถในการคิด มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์
 - 3) ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
 - 4) นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
 - 5) ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น และเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
 - 6) สุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
 - 7) สุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้าน ศิลปะ ดนตรีและกีฬา
- มาตรฐานที่เกี่ยวกับครู** ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้
- 1) ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีจำนวนเพียงพอ
 - 2) สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่เกี่ยวกับผู้บริหาร

- 1) ภาวะผู้นำ และความสามารถในการบริหารจัดการ
- 2) การจัดองค์กร /โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้งานบรรลุเป้าหมาย

- 3) การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
 - 4) การสนับสนุนงานกิจการนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 - 5) การสนับสนุนงานวิชาการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- มาตรฐานอื่น ๆ ให้ระบุสิ่งที่สถานศึกษาจัดดำเนินการอยู่ นอกเหนือจาก 14 เรื่องที่

กล่าวมาแล้ว เช่น เรื่อง ความสะอาดสวยงาม ร่มรื่นของสถานศึกษา เป็นต้น

ในการเขียนรายงานผลการประเมินแต่ละมาตรฐาน จากที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่ตามความจริงให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ จะต้องพิจารณาจากบริบทที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน เพราะสิ่งที่กำหนดในมาตรฐานชาติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจจะตรงกับมาตรฐานที่ต้นสังกัดกำหนด หรืออาจจะตรงกับตัวชี้คุณภาพในมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่งที่ต้นสังกัดกำหนด หรืออาจจะตรงกับแนวปฏิบัติ หนังสือสั่งการ คำแนะนำ ฯลฯ ที่ต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษาจัดทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ การนำเสนอข้อมูลจึงจะสามารถทำได้ครอบคลุมสิ่งที่จำเป็นในการประเมินจากองค์กรภายนอกในโอกาสต่อไป

รายงานผลการประเมินที่สถานศึกษาเขียน โดยเฉพาะในตอนนี้จะต้องเป็นข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เมื่อมีผู้มาประเมินที่สถานศึกษาก็จะอ่านรายงานการประเมินนี้แล้วแสวงหาข้อมูลหลักฐานจากสถานศึกษาเพิ่มเติม ถ้าข้อมูลที่ได้เพิ่มไม่แตกต่างจากข้อมูลในรายงานก็ยืนยันการประเมินตามรายงาน แต่ถ้าข้อมูลในรายงานแตกต่างจากความจริงก็ต้องปรับแก้ในรายงานการประเมินให้ตรงตามที่พบเป็นว่าเป็นจริง เป็นต้น การเขียนรายงานได้ครอบคลุม ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริงก็จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของงานที่ทำอยู่ได้เป็นอย่างดี

สาระสำคัญที่ระบุในรายงานผลการประเมินแต่ละมาตรฐาน จะต้องทำให้ผู้อ่านเห็นภาพการดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถมองเห็นสิ่งที่สถานศึกษาปฏิบัติได้อย่างชัดเจน การจะจัดทำให้บรรลุผลตามเจตนาดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาคุณภาพ หรือมิติที่ใช้ในการจัดอันดับคุณภาพมาเป็นกรอบในการบรรยายสภาพของแต่ละเรื่อง คือ ความตระหนัก (awareness) ความพยายาม (attempt) และความสำเร็จ (achievement) ของสถานศึกษาในการดำเนินการเรื่องนั้น ๆ

4. การพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

เป็นการนำเสนอภาพการดำเนินงานโดยสรุปเท่าที่ผ่านมาแสดงให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน แนวทางที่จะดำเนินการต่อไปรวมทั้งเงื่อนไขที่จะปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ข้อเขียนในส่วนนี้เปรียบเสมือนความมุ่งมั่นที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการต่อไป เป็นการสร้างศรัทธาให้กับผู้รับบริการได้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นที่ควรนำมาเขียนในงานตอนนี้ มีดังนี้

1) สรุปผลการประเมินคุณภาพที่ผ่านมา เป็นการนำเสนอผลโดยสรุปเกี่ยวกับการประเมินตามมาตรฐานที่เป็นจุดเน้นว่าในแต่ละกลุ่มประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจในเรื่องใดบ้าง ยังไม่เป็นที่พึงพอใจในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้เห็นเป็นภาพรวมของสถานศึกษา

2) จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์และแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เป็นปัจจัยของความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษามีอะไรบ้าง จำแนกเป็นข้อ ๆ จะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานต่อไป

3) แนวทางพัฒนาสถานศึกษา โดยนำข้อมูลจากข้อ 1 และ ข้อ2 มาประกอบการพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อสามารถคงสภาพสิ่งที่น่าพึงพอใจไว้ และในขณะเดียวกันสามารถปรับแก้สิ่งที่ยังไม่เป็นที่พอใจให้กลายเป็นน่าพอใจได้ ข้อมูลที่เสนอในส่วนนี้ควรจะมีเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะไม่ใช่เสนอแผนงานหรือโครงการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอยู่ตามปกติในแผนพัฒนาของสถานศึกษา

4) สิ่งที่ต้องการรับความช่วยเหลือ เป็นเงื่อนไขที่สถานศึกษาต้องการขอรับการสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ เช่นความช่วยเหลือด้านทรัพยากรที่เกี่ยวกับคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ด้านการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่ได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ด้านคำแนะนำให้ความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้สถานศึกษา สามารถบริหารหรือดำเนินกิจการได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่สถานศึกษาระบุเพื่อขอความช่วยเหลือดังกล่าวต้องเป็นเรื่องที่ไม่สุดิวสัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพอที่จะตอบสนองได้ตามสมควร

การใช้ผลจากรายงาน

รายงานประจำปีของสถานศึกษา ควรจะใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานของสถานศึกษา ข้อมูลที่ปรากฏในรายงาน ก็คือสิ่งที่ปรากฏจริงของสถานศึกษานั้น ๆ ว่าดำเนินการอยู่ในลักษณะไหน เรื่องใดที่ได้สำเร็จ เรื่องใดที่ยังทำไม่สำเร็จ มีปัญหาอุปสรรคอะไร ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร งานส่วนนี้เป็นเรื่องของการศึกษาวิจัย (Research) การนำผลจากรายงานมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเองหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน

เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเรื่องของการพัฒนา (Development) การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยทั้งการวิจัย และการพัฒนา (Research and Development) หรือ R&D เกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

รายงานประจำปีของสถานศึกษา ที่กฎหมายกำหนดให้เสนอหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน ก็เพื่อหวังให้เกิดผลในการพัฒนา กล่าวคือ ต้นสังกัดจะได้ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรตามความต้องการของสถานศึกษา แม้ไม่ได้ครบทุกเรื่องก็ในบางเรื่องที่จะให้การสนับสนุนได้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับทราบข้อมูล ช่วยประสานงาน หรือสนับสนุนในบางเรื่องได้ตามภารกิจของหน่วยงานนั้น สาธารณชน โดยเฉพาะผู้ที่รับบริการจากสถานศึกษาก็อาจช่วยเหลือสิ่งที่สถานศึกษาขอร้องได้ตามกำลังในการขอความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาได้อีกด้วย หรือแม้กระทั่งการได้คอย เป็นหูเป็นตา ติดตามการปรับปรุง พัฒนาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามที่ระบุในรายงานก็ถือว่าเป็นประโยชน์เช่นกัน

การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ถ้าพิจารณาในกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ข้อมูลจากรายงานเป็นพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงพัฒนาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ การดำเนินงานของสถานศึกษาในขั้นตอนนี้จึงเป็นการดำเนินงานเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามากกว่าที่มุ่งปฏิบัติเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผลที่สถานศึกษามีการดำเนินการเรื่องนี้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงเป็นผลพลอยได้จากการดำเนินการของสถานศึกษาที่ทำให้สถานศึกษาได้ปรับปรุงพัฒนาอยู่อย่างต่อเนื่อง

การรายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผน และมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และ ผู้ประเมินภายนอก

การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสาร ควรมี 2 แบบขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น

รายงานการประเมินตนเอง (Self Study Report :SSR)หรือรายงานประจำปีของสถานศึกษามีเนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ที่นำเสนอในรายงาน ควรมีหัวข้อดังภาพประกอบต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป	• ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา • สถานที่ตั้ง สังกัด หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน • โครงสร้างการบริหารและบุคลากร • ข้อมูลนักเรียน • งบประมาณ • ข้อมูลสภาพชุมชน
วิสัยทัศน์	• วิสัยทัศน์ • เป้าหมาย • มาตรฐาน • แผนงานการดำเนินงาน
ผลการประเมิน	• ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน • จุดเด่น จุดด้อย ผลแนวทางแก้ไข
สรุปผลการประเมิน	• ผลการประเมินด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตที่เน้น - จุดเด่น (เงื่อนไขของความสำเร็จ) - จุดด้อย (สาเหตุและแนวทางการปรับปรุง)
ภาคผนวก	• กรอบแนวคิดหลัก • เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิสาระสำคัญของรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข : 15

จากภาพประกอบ 10 แผนภูมิสาระสำคัญของรายงานประจำปี เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 ข : 15) ควรมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหาร ข้อมูลผู้บริหาร และบุคลากร ข้อมูลนักเรียน งบประมาณ ข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของประชากร ผู้ปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ

2. วิสัยทัศน์ เป้าหมาย มาตรฐาน และแผนงานของสถานศึกษา

3. ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และผลการดำเนินงานอาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุน

ผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องปรับปรุงและแนวทางแก้ไข

4. สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกจุดเด่น เจาะลึกของความสำเร็จ จุดด้อย สาเหตุและแนวทางการปรับปรุงด้วย

5. ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูล

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 : 24 - 27) ได้กำหนดรายละเอียดในการจัดทำรายงานดังนี้

1. การเขียนส่วนนำ ประกอบด้วย

1.1 ปก

1.2 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย ชื่อ รายงานการประเมิน วัตถุประสงค์ของการประเมิน วิธีการประเมินผลการประเมินที่สำคัญ และข้อเสนอแนะ

1.3 สารบัญเนื้อหา

1.4 สารบัญตาราง

1.5 สารบัญภาพ

2. การเขียนส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ประกอบด้วย

2.1.1 ประวัติของสถานศึกษา

2.1.2 ที่ตั้งสถานศึกษา แผนที่ตั้งสถานศึกษา/ชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษา เช่น วัด สถานที่สำคัญ

2.1.3 ลักษณะของชุมชน ประกอบด้วย อาชีพ รายได้ ประชากร และสภาพเศรษฐกิจ

2.1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารและบุคลากร

2.1.5 จำนวนนักเรียน/นักศึกษา ระดับการศึกษาที่ให้บริการ

2.1.6 งบประมาณ

2.1.7 โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา

2.2 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป้าหมายหรือมาตรฐานของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน แผนงานของสถานศึกษา ลักษณะของหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา

2.3 วิธีดำเนินการประเมินผลภายใน ประกอบด้วย

2.3.1 วัตถุประสงค์ของการประเมิน

2.3.2 มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาทำการประเมินผลภายใน

2.3.3 กรอบแนวทางการประเมิน

2.3.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนเท่าไร ได้มาอย่างไร มีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างไร

2.3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน (ประกอบด้วยเครื่องมืออะไรบ้าง)

2.3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.8 เกณฑ์การประเมินผล

2.4 ผลการประเมินตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ นำเสนอเป็นรายมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับ

2.4.1 เป้าหมาย

2.4.2 การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

2.4.3 ผลการดำเนินการ สรุปผลการประเมินเป็นรายมาตรฐาน เกี่ยวกับจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุง แนวทางแก้ไข

2.5 สรุปผลการประเมินเป็นรายมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึง

2.5.1 จุดเด่น

2.5.2 เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ

2.5.3 จุดที่ต้องปรับปรุง

2.5.4 สาเหตุ

2.5.5 แนวทางแก้ไขปรับปรุง (ข้อเสนอแนะ)

3. ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย

3.1 บรรณานุกรม

3.2 ภาคผนวก เช่นข้อมูลหรือผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในรูปตารางหรือแผนภูมิและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

คณะผู้จัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายใน ควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อย ๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

2.4 ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน

ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาวัดได้จากตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 :17)

ตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จ ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. การทำงานเป็นทีมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
3. การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. การกำหนดผู้รับผิดชอบ
5. การประสานงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
6. การบริหารงานตามระบบ PDCA
7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพให้เป็นระบบงานปกติ
8. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
9. ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข : 11) ต่อไปนี้

1. ผู้บริหารตระหนักเห็นความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมคิดร่วมทำกับทีมงานในสถานศึกษา
2. บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายได้รับการเตรียมความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าร่วมคิดร่วมทำกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
3. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดูแล ติดตามและกำกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการบริหารการทำงานตามปกติ แต่ในสภาพปัจจุบันยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังทำไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 53) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยจะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินการร่วมกับแกนนำ

อื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดันส่งเสริม สนับสนุนและประสานให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอก ร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาให้ผสมผสานกับการวางแผน การดำเนินงานและการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งการกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในแบบใดก็ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ เข้ามาบริหารจัดการและมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นคอยติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มิใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ และมีใช่เป็นการดำเนินการแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ด้านบริหาร กิจกรรมนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ โดยจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบการประเมินตนเอง และช่วยกันทำ พัฒนาปรับปรุง โดยแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ปรึกษาหารือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีมจะทำให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่นสบายใจ เพราะมีเพื่อนร่วมทาง ถ้าสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ก็จะทำให้การประกันคุณภาพภายในมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหารหรือบุคลากรบางคนก็ยังดำเนินการต่อไปได้ เพราะทีมงานยังอยู่

3. ยุทธศาสตร์สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจ

การที่สถานศึกษาจะมีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งได้นั้นทุกคนในทีมจะต้องมีความตระหนัก มองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต่ออนาคตของสถานศึกษาและประเทศชาติ รวมทั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าการประเมินตนเองก็คืองานในหน้าที่นั่นเอง ไม่ใช่งานที่เป็นภาระเพิ่มเติม นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรม การเรียนรู้จากเอกสาร คู่มือต่าง ๆ โดยผู้บริหารก็ต้องแสดงความตระหนักให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่างและเข้ามามีส่วนร่วม

4. ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาที่ร่วมกันทำงานเป็นทีมจำเป็นจะต้องมีผู้ที่รับผิดชอบในการประสานและกำกับ ติดตามดำเนินการอย่างเป็น

ระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมั่นใจในการดำเนินงาน จึงควรมอบหมายให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับ ดูแลให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินการให้เชื่อมโยงกัน โดยคณะกรรมการดังกล่าวอาจใช้คณะกรรมการที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว หรือในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการใด ๆ เลย ก็อาจตั้งขึ้นมาใหม่โดยพิจารณาตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา เพื่อรับผิดชอบการประกันคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ เป็นต้นว่า ฝ่ายวิชาการรับผิดชอบเกี่ยวกับคุณภาพของครู กระบวนการเรียนการสอน และผู้เรียน ฝ่ายบริหารรับผิดชอบเกี่ยวกับคุณภาพของบุคลากรฝ่ายบริหารและกระบวนการบริหารในขณะเดียวกันก็มีคณะกรรมการกลางประสานการดำเนินงานในภาพรวม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและผู้แทนของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ

5. ยุทธศาสตร์การวางแผนและกำกับ ดูแล

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำกับ ดูแลที่เป็นระบบ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนการกำกับดูแลและ จัดให้มีการประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้วและช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

6. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะทำงานกันเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเองแล้ว ควรจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานในเขตพื้นที่และหน่วยงานที่กำกับ ดูแล ในส่วนกลาง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

นอกจากนั้นควรมีการประชุม ปรึกษาหารือกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพราะทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และช่วยให้สถานศึกษามีโลกทัศน์ที่กว้างมากขึ้น ก่อให้เกิดแนวคิด และแนวทางที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองนอกจากนั้นยังเป็นกลไกในการกระตุ้นให้สถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า เพื่อตามให้ทันคนอื่นอีกด้วย จึงควรที่สถานศึกษาจะมาประชุมและ ปรึกษาหารือร่วมกันอาจเป็นภาคเรียนหรือปีละ 1 หรือ 2 ครั้ง

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน มีดังนี้

3.1 ตำแหน่ง

ตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

พิมลพร รอดเรืองศรี (2539 : 65) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 390 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 750 คน และครูผู้สอน 315 คน ศึกษาใน 5 ด้านคือ การวางแผนบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การนิเทศการศึกษา และการวัดผลประเมินผลการศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมศักดิ์ มั่นสวัสดิ์ (สำนักงานข้าราชการครู. 2539 : 16) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า สภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถม ในด้านการบริหารงานบุคลากร การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงานธุรการการเงิน การบริหารงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมในด้านการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

วิชัย ตรีเล็ก (2542 : 184) ได้ศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบริหาร ISO ปานกลาง ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับมาก ครูผู้สอนมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่งทางราชการ อายุ และวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าครูผู้สอนทุกด้าน ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์มากกว่าครูผู้สอน ประกอบกับเป็นผู้กำหนดนโยบายและปฏิบัติงานโดยอิสระเบียบ กฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ส่วนครูผู้สอนทำหน้าที่สอน โดยลักษณะงานที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน

สุพรรณี พรหมวัง (2542 : 156) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูวิชาการ พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน มีเพียง 1 ด้านที่ผู้บริหารและครูวิชาการมีปัญหาคำเนิงานแตกต่างกัน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน

จากผลการวิจัยทำให้คาดว่า ตำแหน่งการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูผู้สอน น่าจะมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้

3.2 ขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในเพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมในด้านทรัพยากรการบริหารที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน พัฒนานักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีงบประมาณ บุคลากร การส่งเสริม สนับสนุน มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน มีการนำนวัตกรรมไปใช้ในการสอน ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่จะสร้างความต่างในพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอน ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

จิรศักดิ์ จันทรวงศ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัด เขตการศึกษา 11 โดยพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนแต่ละขนาดมีการปฏิบัติงานโดยรวม ทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษปฏิบัติงานธุรการได้ในระดับมากที่สุด และพบว่าโรงเรียนขนาดต่างกัน ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบุญ รุสสินธุ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยม โดยรวมทุกงานและในแต่ละงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นงานด้านโรงเรียนและชุมชนไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาในแต่ละงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการบริหารงาน 5 งาน ได้แก่ งานบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน และงานบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 46 – 47) ได้ศึกษาการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศจำนวน 31,419 โรงเรียน พบว่าโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ผ่านทุกมาตรฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปริมาณการผ่านมาตรฐานและขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันใน

เชิงบวกกล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ผ่านมาตรฐานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเกือบทุกระดับการศึกษา

กรมวิชาการ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของนักเรียนทั่วประเทศ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12,969 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11,327 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8,973 คน โดยเปรียบเทียบระดับศักยภาพของนักเรียน ตามขนาดโรงเรียน พบว่าระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีศักยภาพรวมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีศักยภาพรวม สูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

สารทิ ชูบุญพงษ์ (2542 : 102) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน และตัวแปรสภาพของโรงเรียนกับการบริการชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บริการชุมชนโดยภาพรวมของโรงเรียนสัมพันธ์กับตัวแปรด้านขนาดของโรงเรียน ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการบริการชุมชน ความร่วมมือจากเอกชน / ชุมชน ความร่วมมือจากผู้นำศาสนาและความร่วมมือจากทุกส่วนราชการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ สัมพันธ์กับขนาดโรงเรียนและความร่วมมือทางศาสนา ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับขนาดโรงเรียน

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษาผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 200 คน เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน ทั้ง 3 ด้านคือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหาร ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และมีบางรายการที่แตกต่างกัน เช่น ด้านการบริหาร ผลการวิจัยพบว่า มีแตกต่างกัน 1 รายการ คือการจัดข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วนตามภารกิจงานและตรงตามความต้องการ

จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้คาดว่า ขนาดของโรงเรียน น่าจะมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้

3.3 บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ในปัจจุบันผู้บริหารกำลังเผชิญกับปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายที่เกิดจากการกระทำของ “คน” ในการเข้าใจตนเองหรือเข้าใจผู้อื่นได้นั้น สิ่งสำคัญช่วยให้เข้าใจได้อย่างดียิ่ง คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “บุคลิกภาพ” ของบุคคลนั่นเอง

โสภา ขปีลมันน์ (2539 : 58) กล่าวว่า วิชาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพและอุปนิสัยของมนุษย์เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีความเข้าใจสามารถ “อ่าน” หรือ “ทำนาย” ถึงแนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของพฤติกรรมทางด้านลบในอนาคต จะได้หามาตรการป้องกันแก้ไขได้ทันการก่อนที่จะสายเกินไป นางลักษณะสุทธิวิวัฒน์พันธ์ (2539 : 7 – 8) กล่าวว่า การมีบุคลิกภาพที่ดีนั้นเป็นผลให้บุคคลนั้นมีลักษณะสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ คือ มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในสภาพความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง การแสดงอารมณ์อยู่ในลักษณะและขอบเขตที่เหมาะสม มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมได้ดี มีความสามารถในการทำงานพัฒนาตนเองและพัฒนาทางการแสดงออกของตนต่อผู้อื่นได้ดีขึ้น

บุคลิกภาพเป็นส่วนสำคัญยิ่งของมนุษย์ เป็นสิ่งส่งเสริมหรือขัดขวางความสำเร็จในด้านต่างๆ ไม่ว่าด้านการทำงานหรือในเรื่องการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพช่วยให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถพยากรณ์หรือควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ร่วมงานได้ เป็นผลทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี

ประเภทของบุคลิกภาพ ได้มีผู้แบ่งบุคลิกภาพของคนออกเป็นหลายประเภทดังนี้

จุง (Hergenhahn. 1990 : 72 –74; citing Jung. n.d.) ได้พิจารณาบุคลิกภาพของคนโดยยึดถือสังคมเป็นหลัก ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคลิกภาพที่ชอบเก็บตัว (Introvert) คือเป็นคนที่ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น เครื่องคิดต่อระเบียบแบบแผนมีมาตรการและกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเอง เชื่อตนเองและการกระทำทุกอย่างที่ขึ้นอยู่กับตัวเองเป็นใหญ่ บุคคลประเภทนี้ผูกพันกับตนเองมากกว่าผูกพันกับสังคมหรือบุคคลอื่น และบุคลิกภาพที่ชอบแสดงตัว (Extrovert) คือ เป็นคนที่เปิดเผย คุยเก่ง ร่าเริง ปรับตัวได้ดี ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง บนรากฐานของเหตุผลและความจริง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 6 - 7) ได้ให้แนวคิดว่าการเป็นผู้นำ คือ บุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ ตามแนวคิดนี้ถือว่า ผู้นำเป็นผลของบุคลิกภาพ ผู้นำจะต้องมีบุคลิกภาพและลักษณะพิเศษแตกต่างจากคนอื่น เป็นที่น่ายกย่องนับถือ นำให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำ เป็นศิลปะที่จะทำให้ผู้ตามยินยอมให้ความร่วมมือ เชื่อฟัง ยกย่อง และมีความจงรักภักดีและเป็นศิลปะที่จะทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ผู้นำต้องการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน การยกย่องหรือตำหนิสมาชิก การแสดงความสนใจในสวัสดิการของสมาชิกประสานงานการทำงานของกลุ่ม ให้ร่วมมือในการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ เป็นการเกลี้ยกล่อมให้คนอื่นทำตาม มิใช่การข่มขู่ บังคับ หรือใช้อำนาจ

ลักษณะของผู้นำที่ดี เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2521 : 23) ได้รวบรวมจากการสรุปรงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำของสต็อกคิล (Stogdill) ทั้งในปี ค.ศ. 1949 และ 1970 ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ลักษณะของผู้นำที่ดีมีดังนี้

1. ลักษณะทางกาย ผู้นำเป็นผู้ที่แข็งแรง มีร่างกายเป็นสง่า
2. ภูมิหลังทางสังคม ผู้นำเป็นผู้ที่มีการศึกษา และมีสถานะทางสังคมดี
3. สถิติปัญญา ผู้นำเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูง มีการตัดสินใจดี และมีทักษะในการสื่อความหมายและการพูด
4. บุคลิกภาพ ผู้นำเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มีจริยธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้นำเป็นผู้ที่มีความปรารถนาจะทำดีที่สุด ปรารถนาที่จะรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งทำงาน
6. ลักษณะทางสังคม ผู้นำเป็นผู้ที่ปรารถนา จะร่วมมือกับคนอื่น มีเกียรติ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและคนอื่น ๆ เข้าสังคมได้เก่ง มีความเฉลียวฉลาดในการสังคม

เชลดอน (Robbins. 1983 : 78 ; Citing Sheldon. 1942. n.d.) ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนตามรูปร่างหรือโครงสร้างทางสรีระวิทยาเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่มีร่างกายอ้วนเตี้ย คอโต ร่างกายมีไขมันมาก พุงยื่น (Endomorph) คนประเภทนี้เป็นคนที่ชอบแสวงหาความสบายไม่รีบร้อน ชอบการสังคม สนุกสนานรื่นเริง โกรธง่ายหายเร็วและกินจุ ประเภทที่มีรูปร่างสูงใหญ่แข็งแรงเต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ ร่างกายแข็งแรง ชอบออกกำลังกาย (Mesomorph) คนประเภทนี้ชอบทำอะไรแปลก ๆ ช้น ๆ ไม่ใคร่มีความทุกข์ร้อน ไม่เคยพูดถึงเรื่องความเป็นความตาย สนุกอยู่เสมอ และประเภทที่มีรูปร่างผอมสูง อ่อนแอ (Ectomorph) คนประเภทนี้มีลักษณะเคร่งขรึมเอาการงาน มีความเครียดทางอารมณ์อยู่เป็นนิจ ชอบสันโดษ ไม่เข้าสังคม

ฟริตแมน และ โรเซนแมน (ฮันยง ไทยใจดี. 2537 : 62 ; อ้างอิงมาจาก Friedman and Rosenman 1974 : 86) ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็นประเภท ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) เป็นบุคลิกภาพของบุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1.1 มีความทะเยอทะยาน (Intense Ambition) เป็นบุคคลที่มีความต้องการหรือความปรารถนาที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต มีความมานะพยายาม และตั้งเป้าหมายในการทำงานไว้อย่างสูง

1.2 ชอบแข่งขัน (Competitive Drive) เป็นบุคคลที่ชอบต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่น เพื่อให้ตนเองได้ดีกว่าคนอื่น

1.3 มีความรีบเร่ง (Time Urgency) เป็นบุคคลที่กระทำการต่าง ๆ อย่างเร่งด่วนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทำงานตามแผนเวลา ขยันขันแข็ง

1.4 สร้างศัตรู (Hostility) เป็นบุคคลที่ยึดตนเองเป็นที่ตั้ง ชอบแสดงออกนอกทาง ข่มขู่ผู้อื่น อาฆาตเคັน และขาดความเห็นใจผู้อื่น

1.5 ออดทนต่ำ (Impatient) เป็นบุคคลที่มีความอดทนต่ำต่อการรอคอย และอดทนต่ำต่อสภาพแวดล้อมทางกาย ทนไม่ได้กับความเฉื่อย

1.6 มีความก้าวร้าว (Aggressiveness) เป็นบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความคับข้องใจ แบ่งเป็นความก้าวร้าวทางวาจา และความก้าวร้าวทางร่างกาย

2. บุคลิกภาพแบบ B (Type B Personality) เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มุ่งเอาชนะ มีความสงบเสงี่ยม ทำงานไปพักผ่อนไป ไม่เคັนเครียด มีความสามารถทางด้านการคิดพิจารณา มีความรอบคอบในการทำงาน และดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ สบาย ๆ

เวอร์จิเนีย (จินคาร์ตัน ทองประไพ. 2539 : 14; อ้างอิงมาจาก Virginia 1982 : 82 – 108) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีพฤติกรรมแบบ A (Type A Behavior) มีดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน (Ambition) หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของบุคคลที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต มีอำนาจ มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูง มีความมั่นใจ ร้ารวย มีชื่อเสียง และจะพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าตนเก่ง เป็นผู้ที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในชีวิต

2. ตั้งมาตรฐานในการทำงานไว้สูง (Setting Excessively High Performance Standard) หมายถึง การตั้งเป้าหมายของการทำงานที่ว้า เมื่อลงมือจะทำอะไรต้องทำให้ได้ ทำให้ดีที่สุด ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพมากที่สุด

3. มีแรงขับในการทำงานสูง (Hard Driving Behavior) หมายถึง การที่บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นสูงในการทำงาน ชอบทำงานหนัก มักทำงานตลอดเวลา ทำงานให้ได้จำนวนมาก ๆ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

4. ชอบการแข่งขัน (Competition) หมายถึง ลักษณะที่ชอบช่วงชิง ต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่น เพื่อที่จะได้สิ่งที่ต้องการและให้ได้สิ่งที่ดีกว่าผู้อื่น

5. มีความก้าวร้าว (Aggressiveness) เป็นลักษณะพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาทำลายทรัพย์สิน ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย หรือบาดเจ็บทางด้านร่างกาย หรือทางด้านจิตใจ อาจจะโดยการใช้อาวุธจากผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นขายหน้า

6. มีความรีบเร่ง (Time Urgency) เกิดจากความรู้สึกที่ถูกกดดันจากเวลาอยู่ตลอดเวลา บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A จะรู้สึกว้าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะกระทำ

สิ่งต่าง ๆ มักจะมองนาฬิกาเพื่อดูเวลาเสมอ จะทำงานตามแผนงานให้เสร็จตามเวลาที่ตั้งไว้ มีความรีบเร่งตลอดเวลา เพื่อใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้รับค่าตอบแทนที่สมควร เมื่อทำงานสำเร็จตามที่กำหนดไว้ และทำให้รู้สึกภูมิใจในความสามารถของตนเอง

7. มีความอดทนต่ำ (Impatience) หมายถึงลักษณะที่ไม่อดทนต่อการรอคอย ใจร้อน ใจเบื่อง่าย รำคาญ ซึ่งความอดทนต่ำนี้มีความสัมพันธ์กับการที่มีความรีบเร่งและถูกกดดันจากเวลา

8. มีลักษณะในการสร้างศัตรูกับผู้อื่น (Hostility) หมายถึง ลักษณะชอบแสดงออกในทางข่มขู่ผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย แสดงออกถึงความเป็นศัตรู ต่อต้าน และไม่เป็นมิตร มีความอาฆาตเคັน ขาดความเห็นอกเห็นใจคนอื่น

9. มีลักษณะการพูดและการเคลื่อนไหวเร็ว (Speech and Motor Characteristics) หมายถึง พฤติกรรมการเคลื่อนไหวรวดเร็วแบบเด็ก และมักเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อบริเวณใบหน้า และตามร่างกาย เช่น ขมวดคิ้ว พูดเร็ว พูดคล่อง พูดเสียงดัง และมักพูดก่อนที่จะสนทนาจะพูดจบ คำมือและกีดฟันเสมอ มักแสดงออกถึงอารมณ์ เช่น เลิกคิ้ว ยกไหล่ ห่อปาก เป็นต้น

สำหรับลักษณะของผู้มีพฤติกรรมแบบ B (Type B Behavior) Virginia (1982 : 20) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะตรงกับข้างกับพฤติกรรมแบบ A กล่าวคือ บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบพักผ่อน ใช้ชีวิตอย่างสบายไม่รีบเร่ง เขาอาจจะทำงานหนักในบางโอกาส แต่จะมีแรงขับในการทำงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับจินคาร์ตัน ทองประไพ (2539 : 17) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ ไม่ชอบทำงานหนัก และไม่ชอบทำงานในเวลาอันจำกัด มีแรงขับในการทำงานน้อย แต่มีความสามารถทางด้านการคิดพิจารณา มีความรอบคอบ มากกว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A และแบบ B มีการทำงานที่สัมพันธ์กับเวลา คือ บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A จะเป็นบุคคลที่กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน จะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มักจะมองนาฬิกาเพื่อดูเวลาอยู่เสมอ จะทำงานตามแผนเวลา มีความรีบเร่งตลอดเวลา เพื่อใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ส่วนบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะทำงานไป พักผ่อนไป ไม่รีบร้อน มีความรอบคอบและไม่ชอบทำงานในเวลาอันจำกัด

นอกจากนี้ กอร์ดอน (เกศนา พันทาเดช 2543 : 53 ; อ้างอิงจาก Gordon. 1991 : 85) ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B จะมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องความล้มเหลว ผล ความสมบูรณ์ของงาน การแข่งขัน และความสามารถในการผ่อนคลายอารมณ์ รายละเอียดของบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ มีดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) เป็นบุคคลที่ชอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ ตรงต่อเวลา มีความรู้สึกรีบเร่งอยู่ตลอดเวลา (Gordon. 1991 : 85) นอกจากนี้ยังเป็นคนใจร้อน มีความ

อดทนต่ำ ชอบทำอะไรหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน การเป็นคนทำงานรวดเร็วจึงทำให้ได้ปริมาณของงานมากกว่าคุณภาพของงาน การตัดสินใจไม่ค่อยดีพอเนื่องจากการตัดสินใจที่รวดเร็วจนเกินไป เป็นคนขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เนื่องจากการมุ่งให้ได้ปริมาณของงานและการใช้เวลาว่างอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น (Robbins. 1983 : 96)

2. บุคลิกภาพแบบ B (Type B Personality) เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A คือเป็นบุคคลที่ทำตัวแบบสบาย ๆ ทำสิ่งต่าง ๆ ทีละอย่าง (Gordon. 1991 : 85) นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยานไม่มุ่งเอาชนะมีความสงบเสถียร ทำงานไป พักผ่อนไป ไม่รีบร้อน (Robbins. 1983 : 96)

เครื่องมือวัดบุคลิกภาพ ในการวัดบุคลิกภาพของผู้บริหาร และครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้แปลมาจากเครื่องมือวัดบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B (Type A - Type B Self - Test) ของ เฟรดแมนและโรเซนแมน ที่มีทั้งหมด 7 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดให้รายงานด้วยตนเอง เพื่อหาว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพแบบ A หรือแบบ B โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการนัดหมาย การแข่งขัน การรีบเร่ง การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความอดทนต่อแรงกดดัน การเก็บความรู้สึกและความสนใจในการทำงาน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้การแบ่งบุคลิกภาพตามแนวคิดของกอร์ดอน โดยจะศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียน และครู จะมีพฤติกรรมแบบ A หรือแบบ B และบุคลิกภาพแบบใดที่จะส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวต่อไปนี้ไม่ได้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาแต่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 การวิจัยในประเทศ

วันชัย ศิริชนะ (2537) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สหพันธสาธารณรัฐเยอรมันและประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของทุกประเทศที่ศึกษาได้เน้นถึงหลักการในเรื่องความเป็นอิสระ(Autonomy) ควบคู่ไปกับความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากภายนอก (Accountability) ของสถาบันอุดมศึกษา โดยที่แต่ละประเทศมี

กลไกการดำเนินการและวิธีการในรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ และจารีตนิยมของตน

จิรศักดิ์ จันทร์ช่วงโชติ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด เขตการศึกษา 11 พบว่า การปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษปฏิบัติงานธุรการได้ในระดับมากที่สุด และพบว่าโรงเรียนขนาดต่างกัน ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธเนศ คิด้รุ่งเรือง (2539 : 130) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ ปฏิบัติการบริหารงานวิชาการ ในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพมาก ส่วนโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ปฏิบัติได้ปานกลาง การวิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ พบว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกขนาดกลางและขนาดใหญ่ ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบูรณ์ ฐวสินธุ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมทุกงานและในแต่ละอยู่ในแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นงานด้านโรงเรียนและชุมชน ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาในแต่ละงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการบริหารงาน 5 งาน ได้แก่ งานบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน และงานบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 46 – 47) ได้ศึกษาการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศจำนวน 31,419 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ผ่านทุกมาตรฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปริมาณการผ่านมาตรฐานและขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ผ่านมาตรฐานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเกือบทุกระดับการศึกษา มาตรฐานระดับประถมศึกษาที่มีโรงเรียนผ่านมากที่สุด คือมาตรฐานที่ 5 โรงเรียนเกณฑ์ เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับเข้าเรียน ได้บรรลุป่าหมายและได้เรียนอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80) มาตรฐานที่

มีโรงเรียนผ่านน้อยที่สุดคือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรโดยสอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น(ร้อยละ 26)

กรมวิชาการ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของนักเรียนทั่วประเทศ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12,969 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11,327 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8,973 คน โดยเปรียบเทียบระดับศักยภาพของนักเรียน ตามขนาดโรงเรียนพบว่า ระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีศักยภาพรวม สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีศักยภาพรวม สูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2540) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลงานวิจัยพบว่า ระบบที่โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้ใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพเน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาและใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปี มากที่สุด และพบว่าประสิทธิผลของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนและด้านคุณภาพของการบริการ ไม่พบว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมีประสิทธิผลครบทั้ง 3 ด้าน

วิชัย ตริเล็ก (2542 : 181- 188) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ ISO 9000 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันในโรงเรียน ความพร้อม และความเป็นไปได้ในการนำระบบบริหาร ISO 9000 มาใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพ โดยใช้ระบบ ISO 9000 พบว่ามีความเห็นต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งทางราชการ อายุ และวุฒิการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน บุคลากรไม่มีเวลา บุคลากรไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับระบบบริหาร ISO 9000แก่บุคลากรในโรงเรียน

สุพัฒน์ พรมวัง (2542 : 156) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของผู้ปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยรวมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน มีเพียง 1 ด้านที่ผู้บริหารและครูวิชาการมีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน

สุวรรณ ศรีจันทร์แสง (2542 : 131) ได้ศึกษาความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ผู้สอนประจำในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง จำนวน 304 คน พบว่า อาจารย์ผู้สอน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์ผู้มีประสบการณ์ในอาชีพแตกต่างกัน มีความเห็นต่อระดับความพร้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการประชุมอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพแตกต่างกันมีความเห็นต่อระดับความพร้อมในการนำระบบประกันคุณภาพมาประยุกต์ใช้แตกต่างกัน

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 121) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โดยเฉลี่ยมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรจำแนกตามขนาดโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหาร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สมกุล ถาวรกิจ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ พบว่าการศึกษารองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏมี 4 องค์ประกอบหลัก คือการบริหารและการจัดการการเรียนการสอน อาจารย์และบุคลากร นักศึกษาและบัณฑิต มีองค์ประกอบย่อย 38 องค์ประกอบผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากและตัวบ่งชี้คุณภาพ 112 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมระดับปานกลางและมาก และพบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพ ประกอบด้วยหลักการประกันคุณภาพระบบและกลไกการบริหารการประกันคุณภาพ วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดไว้ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้ดีมาก

สมจิตร แก้วนาค (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการประกันคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของกองทัพอากาศ โดยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้ปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจำนวน 17 คน ใช้เวลา 5 วัน เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหาของระบบการประกันคุณภาพ ผลการสัมมนาบพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพมีเจตคติที่ดีต่อระบบการประกันคุณภาพและสามารถพัฒนาเอกสารหลักสูตรได้ตามที่ระบบการประกันคุณภาพกำหนดไว้ และได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องทุกระดับเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้

ระบบการประกันคุณภาพการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด แสดงว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เชอชาติ (เข้มทอง สิริแสงเลิศ .2540 : 79 ; อ้างอิงจาก Suryadi.1994 : 56) ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของเทศอินโดนีเซียโดยวัดคุณภาพของครู ใน 4 ปัจจัยหลัก คือความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรม วิชาชีพและความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นและใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่นๆอย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียวที่ใช้ การตัดสินใจปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

ปีเตอร์ (สมจิตร แก้วนาค .2543 : 75 ; อ้างอิงจาก Peter .1993) ได้นำเสนอแนวคิดและ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรก กล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งให้เห็น ว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษายังยิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพการศึกษาโดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการ พัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มี คุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของการกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งมั่น ให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุก และได้มีการสรุปการประกันคุณภาพ การศึกษา ว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถ ใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

เอ็มซอลลา (เกศนา พันทาเดช. 2543 : 57 ; อ้างอิงจาก Msolla.1999 : 15- A) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้ทักษะการบริหารงานและความรู้ของครู – ผู้บริหารวิทยาลัยใน แทนซาเนีย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูและผู้บริหารเผชิญในการปฏิบัติงานทั้งหมดเฉลี่ยแล้วอยู่ใน เกณฑ์ขั้นต่ำ และภาระงานที่ปฏิบัติมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้าน การจัดวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการวางแผนและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า งานที่ปฏิบัติได้ยากที่สุดตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดการวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมและ อาคารสถานที่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้านบริหารบุคลากร และด้านหลักสูตรและ การเรียนการสอน

เมอร์เรย์ (สมจิตร์ แก้วนาค. 2543 : 46 ; อ้างอิงจาก Murray . 1996: 269) ได้ศึกษาศึกษาภาพของชุมชนออสเตรเลีย ต่อการใช้ระบบบริหารคุณภาพ TQM โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำต่อการพัฒนาการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า จุดเน้นสำคัญของโรงเรียนคือ การจัด การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาทีมงาน ความร่วมมือ จะสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การร่วมมือของทีมงานควรให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการมอบอำนาจ บทบาทและมอบหมายความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ผลการวิจัย ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ การจัดการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ พัฒนาทีมงานที่มีคุณภาพ พัฒนาวัฒนธรรมของความร่วมมือ ในการทำงานส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ฟอสเตอร์ (Foster 1995 : 1242 – A) ศึกษาความเป็นไปได้ ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในการใช้ สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงรูปแบบและแนวทางที่จะทำให้เด็กเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมถึงภาพยนตร์ สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่เด็กได้รับรู้และพบเห็นอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน วิธีการศึกษา โดยการค้นคว้าเอกสารรายงานและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อเหล่านั้น มีการอภิปรายกลุ่มกับผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคมของเด็ก ที่เกิดขึ้นจากสื่อ การใช้ภาษาถ้อยคำ ทักษะการรับรู้ และซึมซับสาระข่าวสารที่เหมาะสม จุดเด่นจุดด้อยของสื่อต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผลกระทบของตัวแบบการกระทำที่นำเสนอจากสื่อ การมองเห็นและความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากภาพรวม ทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวที่มีความเสี่ยงต่อการเลียนแบบในเด็ก การจัดการรูปแบบและแนวทางของทฤษฎีและหลักการสอน อย่างไรก็ตามที่จะตอบสนองและรองรับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กจากสื่อให้เด็กได้มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างสัมฤทธิ์ผล การพัฒนาสมรรถภาพทางสังคมรวมทั้งทักษะการเรียนรู้ในการติดต่อสื่อสารและการแก้ปัญหา ผลการศึกษาความเป็นไปได้และข้อสรุปที่ได้จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินงานในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้มีการเรียนรู้จากสื่อได้อย่างแท้จริง

แอน (Ann. 1996 : 171) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้ระบบบริหารคุณภาพ TQM ต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของโรงเรียนในเมือง วิธีการศึกษาจะเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในการอ่าน ความเข้าใจและในวิชาคณิตศาสตร์ระหว่างโรงเรียนในเมืองที่ใช้ระบบ TQM และโรงเรียนที่ไม่ใช่ ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่ใช้ TQM มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ใช้ระบบ TQM รวมทั้งคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนที่มีความชื่นชอบพอใจกับระบบบริหารคุณภาพด้วย

คาร์ล (Carl 1996 : 4620 – A) ศึกษาความเป็นไปได้ ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ เพื่อการศึกษาสำหรับเด็กในชุมชนชนบท เพื่อแก้ปัญหาคาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการ

เรียนรู้ของเด็กในชนบท ซึ่งในปัจจุบันมีความต้องการและมีความจำเป็นไม่เฉพาะแต่ด้านการพัฒนาความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ และภาษาเท่านั้น แต่มีความจำเป็นต้องพัฒนาพหุปัญญาอย่างครบถ้วนในทุก ๆ ด้านที่เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ วิธีการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านคุณลักษณะทั่วไปของโรงเรียน ต่อจากนั้นเป็นการสัมภาษณ์บุคลากรที่จะให้ข้อมูลได้ว่า แนวทางของรูปแบบความร่วมมือการศึกษาแบบสร้างเสริมความรู้ ผลการศึกษาทำให้รู้และเข้าใจถึงข้อมูลความต้องการทรัพยากร และความพร้อมในด้านต่างๆ วัสดุอุปกรณ์ ทักษะบุคลากร การจัดการฝึกอบรมและแนวทางข้อกำหนดการปฏิบัติ เพื่อการตรวจสอบติดตามผลการศึกษา และยังได้พบรูปแบบแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ การยอมรับบทบาทซึ่งกันและกันรวมถึงการแบ่งมอบความรับผิดชอบที่จะพัฒนาการทำงานร่วมกันด้วย

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก แต่ยังมีความหลากหลายแตกต่างกันบ้างตามสถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอน และในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความสัมพันธ์กับการผ่านเกณฑ์มาตรฐานและศักยภาพของนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จะผ่านเกณฑ์มาตรฐานและนักเรียนมีศักยภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กในเกือบทุกระดับการศึกษา ด้านความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาการประกันคุณภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,793 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 145 คน และครูผู้สอน 1,648 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 75 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 39 คน และผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก 31 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ 981 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลาง 441 คน และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก 226 คน จำนวนโรงเรียน 38 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่ 15 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 10 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 13 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ระดับชั้นละ 1 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 304 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 76 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 30 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 20 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 26 คน ครูผู้สอนจำนวน 228 คน จำแนกเป็นครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ 90 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลาง 60 คน และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก 78 คน ทั้งนี้ มีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้บริหารผู้วิจัยใช้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 76 คน กลุ่มครูผู้สอนใช้ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ระดับชั้นละ 1 คนโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 228 คน

2.2 ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียน เป็นระดับชั้น แล้วหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 30 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 20 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 26 คน รวมกลุ่มผู้บริหารทั้งสิ้น 76 คน กลุ่มครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 90 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 60 คน และครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 78 คน รวมกลุ่มครูผู้สอนทั้งสิ้น 228 คน จำนวนโรงเรียน 38 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 15 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 10 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 13 โรงเรียน รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	จำนวนประชากร				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			
	โรง เรียน	ผู้ บริหาร	ครู ผู้สอน	รวม	โรง เรียน	ผู้ บริหาร	ครู ผู้สอน	รวม
ขนาดใหญ่	15	75	981	1,056	15	30	90	120
ขนาดกลาง	10	39	441	480	10	20	60	80
ขนาดเล็ก	13	31	226	257	13	26	78	104
รวม	38	145	1,648	1,793	38	76	228	304

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัย เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เอกสารการประกันคุณภาพของกรมวิชาการและปรีกษาผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบ ชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ใน 2 ลักษณะ คือ บุคลิกภาพแบบ A (Type A) และบุคลิกภาพ แบบ B (Type B) โดยพัฒนาจากแบบสอบถามที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ แปลมาจากเครื่องมือวัด Type A - Type B Self- Test ของ เฟรดแมน และโรเซนแมน (เกศนา พันทาเดช. 2543 : 61) ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อจะแบ่งคะแนนออกเป็น 8

ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนน กระทำดังนี้ เมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 แล้วแปลความหมายดังนี้

ถ้าได้ต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ B (Type B)

ถ้าได้ค่าตั้งแต่ 100 ขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ A (Type A)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวทางการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยได้ปรึกษาและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ในตอนนี้เป็นแบบ สอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามแนวทางของกิลฟอร์ด (ลัวิน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 157) ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเป็นดังนี้

ระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้น้อย / ปัญหาน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้ปานกลาง / ปัญหาปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้มาก / ปัญหามาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้มากที่สุด / ปัญหามากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพภายใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอนประเมินสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 เครื่องมือตอนที่ 2 เกี่ยวกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ใช้แบบสอบถามที่เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ แปลมาจากเครื่องมือวัด Type A – Type B Self-test ของเฟรดแมน และโรเซนแมน (เกศนา พันทาเดช .2543 : 60 ; อ้างอิงจาก Friedman and Rosenman. 1974) ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ

1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและของกรมวิชาการ

เกี่ยวกับการประกันคุณภาพใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

2. ตอนที่ 3 แบบสอบถาม ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยสอบถามสภาพ การปฏิบัติและระดับปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งเป็นแบบสอบถามใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

3. นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้สร้างแบบสอบถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

- 4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 4.2 ดร.มารศรี สุธานีธิ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 4.3 ดร.สมกุล ถาวรกิจ
ผู้อำนวยการกลุ่มคุณภาพการศึกษา สภาสถาบันราชภัฏ
- 4.4 นายธีรารัง ชูทรัพย์
ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
- 4.5 นายคำริ จิมสันเทียะ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
- 4.6 ดร.บังอร เสรีรัตน์
ศึกษานิเทศก์ 8 ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- 4.7 นางสาวเอื้องฟ้า สมบัติพานิช
ศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- 4.8 นางสาวณณิกา ชุตินุตร
ศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการใช้คำ สำนวนภาษา พร้อมทั้งแก้ไขความซ้ำซ้อนในเนื้อความและเพิ่มเติมแบบสอบถามที่สำคัญเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ดียิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดเวฬุราชิน โรงเรียนวัดบางสะแกใน โรงเรียนวัดขุนจันทร์ โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี และโรงเรียนวัดคิวดวด จำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงต่าง ๆ ของแบบสอบถาม และวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามแต่ละข้อ

6. นำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน จากการทดลองใช้ทุกฉบับไปวิเคราะห์ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8160

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยขอให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด จำนวน 38 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์แจ้งผู้เกี่ยวข้องตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบโดยผู้วิจัยไปติดต่อด้วยตนเอง ที่สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนในสังกัด และนัดหมายรวบรวมข้อมูลกลับคืนโดยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนจากสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และโรงเรียนในสังกัด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 257 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.54 จำแนกเป็นแบบสอบถามจากผู้บริหาร 69 ฉบับ และจากครูผู้สอน 188 ฉบับ

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 257 ฉบับ นำมาจำแนกตามสถานภาพ เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 69 ฉบับ และกลุ่มครูผู้สอน 188 ฉบับ

1.2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในกำหนดคะแนนดังนี้

ระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุด/ปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้น้อย/ปัญหาน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้ปานกลาง/ปัญหาปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้มาก/ปัญหามาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติได้มากที่สุด/ปัญหามากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน

1.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ และรายด้านของระดับความคิดเห็น การแปลความหมายการวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุด/ มีปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มี
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้น้อย/มีปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้ปานกลาง/ มีปัญหปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้มาก /มีปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้มากที่สุด/มีปัญหามากที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ซึ่งได้แก่ ขนาดของโรงเรียน และตำแหน่ง ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดย หาความถี่และร้อยละ

2.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนความคิดเห็นการประกันคุณภาพภายใน

2.3 ทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรภาพความเป็นผู้นำโดยใช้การทดสอบ t (t-test)

2.4 ทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันโดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

2.5 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยแยกเป็นรายด้าน และเรียงตาม ลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

2.6 การแปลความหมายของคะแนนตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00–1.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุด/ มีปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มี
ค่าเฉลี่ย	1.50–2.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้น้อย/ มีปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50–3.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้ปานกลาง/ มีปัญหปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50–4.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้มาก/มีปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย	4.50–5.00	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติได้มากที่สุด/ มีปัญหามากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สถิติที

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha

Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าสถิติ t เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารและครูผู้สอน ของผู้ที่มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแบบ A และแบบ B

3.2 หาค่าสถิติ F (F-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างนำไปทดสอบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffé – test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
s	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติ t
F	แทน ค่าสถิติ F
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
**	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและคำบรรยาย ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำ วิเคราะห์โดยหาค่า t (t-test)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
- ผู้บริหาร	69	26.80
- ครูผู้สอน	188	73.20
รวม	257	100.00
2. ขนาดโรงเรียน		
- โรงเรียนขนาดเล็ก	92	35.80
- โรงเรียนขนาดกลาง	61	23.70
- โรงเรียนขนาดใหญ่	104	40.50
รวม	257	100.00
3. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ		
- บุคลิกภาพแบบ A	198	77.00
- บุคลิกภาพแบบ B	59	23.00
รวม	257	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 เป็นครูผู้สอนจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 73.20 เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนระดับเล็ก 92 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 104 คนคิดเป็นร้อยละ 40.50 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแบบ A จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 77.00 และบุคลิกภาพแบบ B จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและรายด้าน

การประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	3.53	0.66	มาก	2.46	0.71	น้อย
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	3.61	0.68	มาก	2.47	0.71	น้อย
3. การรายงานประกันคุณภาพภายใน	3.57	0.69	มาก	2.48	0.73	น้อย
รวม	3.58	0.63	มาก	2.47	0.68	น้อย

จากตาราง 3 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกัน ด้านที่มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.61$)

เมื่อเปรียบเทียบกับระดับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน ด้าน
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายข้อ

การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. การจัดประชุมชี้แจงบุคลากร เรื่อง การประกันคุณภาพภายในอย่าง สม่ำเสมอ	3.45	0.87	ปานกลาง	2.55	0.90	ปานกลาง
2. การฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการประกัน คุณภาพภายใน	3.43	0.90	ปานกลาง	2.55	0.90	ปานกลาง
3. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของ บุคลากร	3.53	0.84	มาก	2.28	0.84	น้อย
4. การกำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติ งานของบุคลากร	3.72	0.82	มาก	2.38	0.87	น้อย
5. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายในเหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถ	3.57	0.81	มาก	2.42	0.88	น้อย
6. การระดมความคิดเห็นของคณะครู และกรรมการ โรงเรียนก่อนการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายใน	3.50	0.93	มาก	2.44	0.86	น้อย
7. การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ แก่คณะครูสอดคล้องกับงานใน หน้าที่	3.73	0.71	มาก	2.38	0.81	น้อย
8. การสำรวจความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการ ประเมินผล	3.37	0.80	ปานกลาง	3.58	0.84	ปานกลาง
9. การชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคน ในการประกันคุณภาพภายใน	3.54	0.85	มาก	2.48	0.84	น้อย

ตาราง 4 (ต่อ)

การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
10. การจัดทำระบบการกำกับและติดตามงานการประเมิน	3.42	0.84	ปานกลาง	2.54	0.84	ปานกลาง
รวม	3.53	0.66	มาก	2.46	0.71	น้อย

จากตาราง 4 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับ การจัดประชุมชี้แจงบุคลากร เรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ การฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การสำรวจความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผล และการจัดทำระบบการกำกับและติดตามงานการประเมิน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระดับปัญหาของการประกันคุณภาพภายใน ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในพบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกือบทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับ การจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเรื่อง การประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ การฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การสำรวจความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผล และการจัดทำระบบการกำกับและติดตามงานการประเมิน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน
ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายชื่อ

ดำเนินการการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
11. การวางแผนปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.71	0.82	มาก	2.39	0.86	น้อย
12. การวางแผนของโรงเรียนมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียน	3.98	0.84	มาก	2.39	0.93	น้อย
13. การวางแผนของโรงเรียนสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน	3.92	0.81	มาก	2.39	0.90	น้อย
14. การวางแผนของโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจน	3.81	0.82	มาก	2.41	0.88	น้อย
15. การเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ	3.44	0.95	ปานกลาง	2.59	0.95	ปานกลาง
16. การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	3.42	0.93	ปานกลาง	2.52	0.87	ปานกลาง
17. การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้ครูทำงานอย่างมีความสุข	3.44	1.00	ปานกลาง	2.61	1.01	ปานกลาง
18. การจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน	3.82	0.85	มาก	2.40	0.90	น้อย
19. การส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.77	0.76	มาก	2.32	0.79	น้อย
20. การจัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.52	0.86	มาก	2.51	0.88	ปานกลาง
21. การกำหนดกรอบการประเมินเชื่อมโยงกับเป้าหมายการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ระบุไว้ในแผน	3.63	0.79	มาก	2.46	0.83	น้อย

ตาราง 5 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
22. การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย	3.49	0.81	ปานกลาง	2.49	0.82	น้อย
23. การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลที่ง่ายต่อการใช้	3.47	0.85	ปานกลาง	2.49	0.84	น้อย
24. การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน	3.51	0.94	มาก	2.48	0.87	น้อย
25. การเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	3.36	0.89	ปานกลาง	2.56	0.86	ปานกลาง
26. การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการทำงาน	3.63	0.87	มาก	2.46	0.86	น้อย
27. การปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	3.64	0.81	มาก	2.39	0.83	น้อย
28. การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่ต้องพัฒนาปรับปรุง	3.53	0.86	มาก	2.52	0.85	ปานกลาง
29. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อวางแผนแก้ไขปรับปรุง	3.58	0.82	มาก	2.49	0.86	น้อย
30. การระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยหาวิธีแก้ปัญหา	3.59	0.89	มาก	2.49	0.89	น้อย
รวม	3.61	0.68	มาก	2.47	0.71	น้อย

จากตาราง 5 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกือบทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วม ในการกำหนดความต้องการ การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกใน

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้ครูทำงานอย่างมีความสุข การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย การจัดทำเครื่องมือการประเมินผลที่ง่ายต่อการใช้ และการเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระดับปัญหาของการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน พบว่า โดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกือบทุกข้อมีปัญหาในระดับน้อย ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ การจัดสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้ครูทำงานอย่างมีความสุข การจัดแหล่งเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่ต้องพัฒนาปรับปรุง มีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน
ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายข้อ

การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
31. การจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ เอกสารหลักฐานที่จำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้	3.57	0.84	มาก	2.54	0.81	ปานกลาง
32. การรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียน	3.80	0.73	มาก	2.43	0.84	น้อย
33. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียน	3.51	0.83	มาก	2.53	0.80	ปานกลาง
34. การรวบรวมผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้	3.62	0.78	มาก	2.49	0.80	น้อย
35. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้	3.56	0.82	มาก	2.52	0.80	ปานกลาง
36. รายงานความก้าวหน้าของการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามธรรมนูญสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง	3.49	0.88	ปานกลาง	2.44	0.85	น้อย
37. การเสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน	3.55	0.85	มาก	2.39	0.82	น้อย
38. การเขียนรายงานมีข้อมูลพื้นฐานสภาพการดำเนินงาน ผลการประเมินตามมาตรฐานและการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต	3.54	0.82	มาก	2.47	0.84	น้อย

ตาราง 6 (ต่อ)

การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	ระดับปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
39. การจัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงานให้เป็นไปในแนวเดียวกัน	3.53	0.81	มาก	2.48	0.86	น้อย
40. การเขียนรายงานผลการประเมินแต่ละมาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ	3.50	0.85	มาก	2.49	0.86	น้อย
รวม	3.57	0.69	มาก	2.48	0.73	น้อย

จากตาราง 6 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในโดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการรายงานความก้าวหน้าของการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามธรรมเนียมสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระดับปัญหาของการประกันคุณภาพภายใน ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน พบว่า โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ เอกสารหลักฐานที่จำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียน และการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ มีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำ วิเคราะห์โดยหาค่า t (t-test)

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายใน โดยรวม และเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพการประกันคุณภาพภายใน	ผู้บริหาร N = 69		ครูผู้สอน N = 188		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	3.90	0.60	3.39	0.62	6.05**
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	3.98	0.57	3.48	0.66	5.95**
3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	3.81	0.72	3.48	0.66	3.31**
รวม	3.92	0.57	3.46	0.61	5.66**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนด้านสภาพการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมได้ค่า $t = 5.66$ แสดงว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนทุกด้าน

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านจำแนกตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

สภาพการประกันคุณภาพภายใน	แบบ A N = 198		แบบ B N = 59		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	3.55	0.65	3.43	0.67	1.25	0.21
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	3.65	0.68	3.49	0.65	1.67	0.10
3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	3.59	0.68	3.50	0.72	0.84	0.40
รวม	3.61	0.63	3.48	0.62	1.45	0.15

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีความคิดเห็นต่อสภาพในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าไม่แตกต่างเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวม เป็นรายด้านและรายคู่ดังตาราง 9 และตาราง 10

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

สภาพการประกัน คุณภาพภายใน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
การเตรียมการประกัน คุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	6.09	0.04	7.38**	.00
	ภายในกลุ่ม	254	104.74	0.41		
	รวม	256	110.83			
การดำเนินการประกัน คุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	6.55	3.27	7.54**	.00
	ภายในกลุ่ม	254	110.36	0.43		
	รวม	256	116.91			
การรายงานการประกัน คุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	11.50	5.57	13.15**	.00
	ภายในกลุ่ม	254	111.04	0.44		
	รวม	256	122.53			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	7.45	3.72	10.04**	.00
	ภายในกลุ่ม	254	94.24	0.37		
	รวม	256	101.68			

จากตาราง 9 สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่

สภาพการประกันคุณภาพภายใน	ขนาด	$\bar{X}$	เล็ก	ใหญ่	กลาง
	โรงเรียน		3.33	3.59	3.71
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	เล็ก	3.33			
	ใหญ่	3.59	*		
	กลาง	3.71	*		
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน			เล็ก	ใหญ่	กลาง
		$\bar{X}$	3.41	3.68	3.80
	เล็ก	3.41			
	ใหญ่	3.68	*		
	กลาง	3.80	*		
การรายงานการประกันคุณภาพภายใน			เล็ก	ใหญ่	กลาง
		$\bar{X}$	3.29	3.71	3.75
	เล็ก	3.29			
	ใหญ่	3.71	*		
	กลาง	3.75	*		
รวมสภาพ			เล็ก	ใหญ่	กลาง
		$\bar{X}$	3.36	3.67	3.76
	เล็ก	3.36			
	ใหญ่	3.67	*		
	กลาง	3.76	*		

จากตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวม และเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง

ปัญหาการประกันคุณภาพภายใน	ผู้บริหาร N = 69		ครูผู้สอน N = 188		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	2.14	0.70	2.58	0.68	4.50**
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	2.19	0.72	2.58	0.68	3.83**
3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	2.27	0.80	2.55	0.69	2.61**
รวม	2.20	0.70	2.57	0.65	3.88**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมได้ค่า $t = 3.88$ แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านจำแนกตามบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ

ปัญหาการประกันคุณภาพภายใน	แบบ A N = 198		แบบ B N = 59		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	2.44	0.70	2.54	0.74	0.98	0.33
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	2.42	0.69	2.64	0.75	1.95	0.06
3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	2.45	0.72	2.58	0.75	1.25	0.22
รวม	2.43	0.67	2.60	0.71	1.61	0.11

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ปัญหาการประกันคุณภาพภายใน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.92	0.96	1.91	0.15
	ภายในกลุ่ม	254	127.65	0.50		
	รวม	256	129.57			
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.56	1.28	2.56	0.08
	ภายในกลุ่ม	254	126.80	0.50		
	รวม	256	129.35			
การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2	5.11	2.55	4.98**	0.00
	ภายในกลุ่ม	254	130.26	0.51		
	รวม	256	135.37			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.83	1.42	3.13*	0.04
	ภายในกลุ่ม	254	114.98	0.45		
	รวม	256	117.81			

จากตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมได้ค่า $F = 3.13$ แสดงว่า ปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารที่อยู่โรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหาด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัญหาด้านการเตรียมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่

ปัญหาการประกันคุณภาพภายใน	ขนาดโรงเรียน	— X	ใหญ่	กลาง	เล็ก
			2.37	2.37	2.67
การรายงานการประกันคุณภาพภายใน	ใหญ่	2.37			
	กลาง	2.37			
	เล็ก	2.67	*	*	
		$\bar{X}$	กลาง 2.37	ใหญ่ 2.41	เล็ก 2.61
รวมปัญหาการประกันคุณภาพภายใน	กลาง	2.37			
	ใหญ่	2.41			
	เล็ก	2.61	*		

จากตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน พบว่า ปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน โดยจำแนกตามตัวแปร ตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 145 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,648 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 76 คน ครูผู้สอนที่ทำการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 สายชั้นละ 1 คน โรงเรียนละ 6 คน จำนวน 228 คน รวมทั้งสิ้น 304 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารจำนวน 69 ฉบับ จากครูผู้สอนจำนวน 188 ฉบับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 257 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ

(Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของผู้บริหารและครูผู้สอน 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามแนวทางของกิลฟอร์ด (ลัวิน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 167 ; Guilford) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพภายใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

แบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8160

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. หาค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อและรายด้าน แล้วนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยที่กำหนดไว้
3. นำแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนมารวมคะแนนแล้วคูณด้วย 3 พร้อมทั้งแปลความหมายของคะแนน คือ ได้ต่ำกว่า 100 คะแนนแสดงว่าเป็นผู้บริหาร

และครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B) และได้ตั้งแต่ 100 คะแนนขึ้นไป จัดเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแบบ A (Type A)

4. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เพื่อทราบการกระจายของคะแนน

5. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่า เอฟ (F - test)

6. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ โดยใช้การทดสอบค่า ที (t - test)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ การประกันคุณภาพภายในโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณา สภาพการประกันคุณภาพภายในเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น ๆ คือการดำเนินการ วางแผนของโรงเรียนมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียน รองลงมาคือ การวางแผนของโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน ข้อที่มีการปฏิบัติน้อยคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเก็บข้อมูลจาก หลาย ๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ มีปัญหามากกว่าข้ออื่น ๆ คือ การเปิดโอกาสให้ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนในการกำหนดความต้องการ รองลงมาคือ การสำรวจความ พร้อมด้านทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผล ที่มีปัญหาน้อยมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำสุดคือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร

2. สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นรายด้าน พบว่า สภาพการประกันคุณภาพภายในโดยเฉลี่ย ทุกด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก และมีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน พบว่า มีการปฏิบัติมากคะแนนเฉลี่ย สูงสุดในเรื่องการมอบหมายงาน ความรับผิดชอบแก่คณะครูสอดคล้องกับงานในหน้าที่ รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของบุคลากร และที่มีปัญหาคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การ สำรวจความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผล ปัญหาน้อยที่สุดคือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร

2.2 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน พบว่า มีการปฏิบัติมากคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องการวางแผนของโรงเรียนมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียน ปัญหาน้อยที่สุดคือการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.3 ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน พบว่า มีการปฏิบัติมากคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องการรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่อง การเสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามขนาดโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า สภาพการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและรายด้านในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบปัญหาการประกันคุณภาพภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ปัญหาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สำหรับปัญหาด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ปรากฏว่า สภาพการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่า ปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวม ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตาม ตำแหน่ง ผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพแบบ A (Type A) และบุคลิกภาพแบบ B (Type B) พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และหน่วยงานภาคเอกชน ได้จัดให้มีการสัมมนา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องของการประกันคุณภาพ จะมีผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่หลายโรงเรียนได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้มีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพภายใน ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญ อีกทั้งนโยบายปฏิรูปการศึกษาได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการพัฒนานุคลกร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาจากนโยบายดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารและครูมีการตื่นตัวให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ ทำให้ผลการวิจัยมีการปฏิบัติในระดับมาก และมีปัญหาในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ ธวัสนันท์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยม โดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 121) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย

2. เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน ตำแหน่ง และบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศนา พันทาเดช (2543 : 82) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สปป.ลาว ที่ทำหน้าที่บริหารงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความต้องการในการพัฒนาทักษะการบริหารงาน โดยรวมแตกต่างจากผู้บริหารที่ทำหน้าที่บริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ณรงค์ กาญจนานนท์ (2527 : 51-58) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ในเขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการศึกษาของปรีชา คัมภีรปรกรณ์ (2528 : 38) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะทำงานโดยไม่มีการวางแผน ขาดการวางแผนที่ดี การบริหารงานเป็นไปในลักษณะเป็นกันเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 46 – 47) ที่ได้ศึกษาการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศจำนวน 31,419 โรงเรียน เก็บข้อมูลได้ 28,226 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 89.84 พบว่า โรงเรียนในสังกัด 26,653 โรงเรียน (ร้อยละ 94.42) ได้คุณภาพระดับ 2 (พอใช้ได้) เมื่อกำหนดคุณภาพที่คาดหวังเป็นระดับ 3 (เป็นที่น่าพอใจ) ขึ้นไป มีโรงเรียนที่ผ่านทุกมาตรฐานจำนวน 1,568 โรงเรียน (ร้อยละ 5.56) โรงเรียนที่ผ่านมาตรฐานจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ปริมาณการผ่านมาตรฐานและขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ผ่านมาตรฐานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเกือบทุกระดับการศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

2.2 เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามการดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่การงาน ของผู้บริหารและครูผู้สอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของ

ผู้บริหารสูงกว่าครูผู้สอนทุกด้านสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย ตรีเล็ก (2542 : 184) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการประกันคุณภาพ การศึกษาโดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของ ผู้บริหารสูงกว่าครูผู้สอนทุกด้าน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มากกว่าครูผู้สอน ประกอบกับเป็นผู้กำหนดนโยบายและปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบ กฎเกณฑ์อย่าง เคร่งครัด ส่วนครูผู้สอนทำหน้าที่สอน โดยลักษณะงานที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พิมลพร รอดเรืองศรี (2539 : 65) พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของสมศักดิ์ มั่นสวัสดิ์ (สำนักงานข้าราชการครู, 2539 : 16) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้บริหารและ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็น ความสำคัญและมีประสบการณ์ในการประชุม สัมมนา มากกว่าครูผู้สอน เนื่องจากผู้บริหารต้องนำ ความรู้มาเผยแพร่ อบรม พัฒนาครูผู้สอนย่อมจะมีความเข้าใจมากกว่าครูผู้สอน จึงทำให้ความ คิดเห็นแตกต่างกัน

2.3 เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน พบว่า บุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกัน มีสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพ ภายในไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศนา พันทาเดช (2543 : 89) พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพง นครเวียงจันทน์ สปป.ลาว ที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B เมื่อพิจารณาโดยรวมไม่ แตกต่างกัน และรายด้านส่วนมากไม่แตกต่างกัน ยกเว้นทักษะทางเทคนิค ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A มีทักษะทางเทคนิคแตกต่างกันจาก ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลิกภาพเป็นผลรวมของลักษณะความนึกคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ (Pervin, 1980 : 6) และเป็นลักษณะโดดเด่นของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงออกแบบนั้นอยู่เป็นประจำกับสถานการณ์เฉพาะอย่างจนเป็นนิสัยถาวร (ล้วน สายยศ. 2538 : 68 – 69)

สำหรับลักษณะของผู้มีพฤติกรรมแบบ B (Type B Behavior) Virginia (1982 : 20) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับพฤติกรรมแบบ A กล่าวคือ บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบพักผ่อน ใช้ชีวิตอย่างสบายไม่รีบเร่ง เขาอาจจะทำงานหนักในบางโอกาส แต่จะมีแรงขับในการทำงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ จินคาร์ตัน ทองประไพ (2539 : 17) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ ไม่ชอบทำงานหนัก และไม่ชอบทำงานในเวลาอันจำกัด มีแรงขับในการทำงานน้อย แต่มีความสามารถทางด้านการคิดพิจารณา มีความรอบคอบ มากกว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A

บุคลิกภาพแบบ B (Type B Personality) เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A คือเป็นบุคคลที่ทำตัวแบบสบาย ๆ ทำสิ่งต่าง ๆ ที่ละอย่าง กอรรดอน (เกศนา พันทาเดช. 2543 ; อ้างอิงจาก Gordon. 1991 : 85) นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยานไม่มุ่งเอาชนะมีความสงบเสถียร ทำงานไป พักผ่อนไป ไม่รีบร้อน (Robbins. 1983 : 96) โดยทั่วไป บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B จะมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องความสัมฤทธิ์ผล ความสมบูรณ์ของงาน การแข่งขัน และความสามารถในการผ่อนคลายอารมณ์

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบุคลิกภาพของผู้บริหารและครูผู้สอน คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะอุปนิสัย พฤติกรรม ลักษณะทางอารมณ์ สังคม ที่แสดงออกที่แตกต่างกัน จึงไม่ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอน มีสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน แตกต่างกันไปได้ว่าบุคลิกภาพ ของผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่มีบุคลิกภาพแบบ A หรือแบบ B ไม่ได้ทำให้สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข : 11) คือ ผู้บริหารตระหนักเห็นความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมคิดร่วมทำกับทีมงานในสถานศึกษา บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายได้รับการเตรียมความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ร่วมคิดร่วมทำกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดูแล ติดตามและกำกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการบริหารการทำงานตามปกติ แต่ในสภาพปัจจุบันยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังทำไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 53) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องนำมาปฏิบัติ คือ ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและ

การปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะทำงานกันเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเองแล้ว ควรจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในเขตพื้นที่และหน่วยงานที่กำกับ ดูแล ในส่วนกลาง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนั้นควรมีการประชุม ปรึกษาหารือกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพราะทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และช่วยให้สถานศึกษามีโลกทัศน์ที่กว้างมากขึ้น ก่อให้เกิดแนวคิดและแนวทางที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองนอกจากนั้นยังเป็นกลไกในการกระตุ้นให้สถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า เพื่อตามให้ทันการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ นโยบายการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรา 47 ที่กำหนดให้มีการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยการประกันคุณภาพภายในและภายนอก โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายใน และส่วนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายในมีดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มีการวางแผนการประกันคุณภาพภายใน โดยมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียนและวางแผนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน เมื่อวางแผนแล้วควรนำแผนไปสู่การปฏิบัติโดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบครบวงจร หรือวงจร PDCA ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

1.2 ควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงบุคลากรเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอและเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ

1.3 ผู้บริหารควรจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้ครูทำงานอย่างมีความสุข จัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่งเพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในกับประชากรกลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน โรงเรียนในสังกัดอื่นๆ เช่น โรงเรียนเอกชน โรงเรียนประอม ศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในกับตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เช่น อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน การฝึกอบรม ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.3 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้เครื่องมืออย่างอื่น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, สำนักงาน. แผนปฏิบัติการและผลการจัดสรรงบประมาณปีงบประมาณ 2540. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2539.
- _____. รายงานการประเมินมาตรฐาน ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2541 ก.
- _____. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เอกสารโรเนียว, 2541 ข.
- _____. “ก้าวมันทันปฏิรูป” ผลการประเมินการจัดงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2544 ก.
- _____. ผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนด้านการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2543. เอกสารประกอบการประเมิน สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2544 ข.
- _____. สถานศึกษาควรเตรียมการอย่างไรจึงจะผ่านการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2544 ค.
- การศึกษากรุงเทพมหานคร, สำนัก การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2543 .
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม การพัฒนาสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานคุณภาพ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2541.
- เกศนา พันทาเดช. การศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2543. อัดสำเนา.
- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กำแพงเพชร : สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร, 2543. อัดสำเนา.
- เกษม วัฒนชัย. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องแนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการ ของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : เอกสารโรเนียว. 2540.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ ค.ค. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. อัดสำเนา.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544).

กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2540 .

✓ _____ . สำนักงาน. มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (ร่าง) การวิเคราะห์เอกสารและระดมความคิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง. สถาบันส่งเสริมการประเมิน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.

✓ _____ . แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544.

_____ . คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

_____ . แผนงานพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540 ก.

_____ . ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2540 ข.

_____ . เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมผู้ฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา หมวด 2 บริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540 ค.

_____ . เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2541. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ก.

_____ . เอกสารประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ที พี พริน, 2541 ข.

_____ . คู่มือการประชุมสัมมนาคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2541. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ค.

_____ . การประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1 แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2541 ง.

_____ . รายงานการประเมินคุณภาพและวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543 ก.

_____ . การประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป., 2543 ข.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 7 การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบประกันคุณภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที., 2543 ค.

_____. การนำมาตราฐานสู่โรงเรียนและห้องเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543 ง.

_____. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 5 การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที., 2543 จ.

_____. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 6 การพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงคุณภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที., 2543 ข.

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษาตามความเห็นของครูอาจารย์และผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2539.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินต์ติ้ง, มปป.

จินดารัตน์ ทองประไพ. พฤติกรรมแบบ เอ กับ บี กับ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลโรงพยาบาลตำรวจ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

จิรศักดิ์ จันทระช่วงโชติ. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538. อัดสำเนา.

จำรัส นองมาก. การพัฒนาศานศึกษาเพื่อมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร : เอกสารโรเนียว ประกอบการบรรยายพิเศษเรื่องการศึกษายุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

_____. ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชันพรินต์ติ้ง, 2544

เชิงใหม่, มหาวิทยาลัย กองบริการการศึกษา “บทคัดย่อหลักการแนวทางและวิธีการในการประกันคุณภาพทางวิชาการ ในมหาวิทยาลัยไทย,” ข่าวสารกองบริการการศึกษา. 6 (53) : มกราคม – กุมภาพันธ์. 2538.

ณรงค์ กาญจนานนท์. พฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ในเขตการศึกษา 11. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ณรงค์ อ่อนาม “หลักในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี” เพิ่มผลผลิต. 33(6): 3-10

พฤศจิกายน - ธันวาคม 2537.

ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์. พฤติกรรมบุคคลในองค์กร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย

ขอนแก่น, 2521.

ธนศ คิด้รุ่งเรือง. การประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ประเภท

สามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. นครปฐม : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539. อัดสำเนา.

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. การพัฒนาบุคลากรผู้นำและผู้บริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :

บริษัทแม็คเน็ต พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด, 2539.

บรรจง จันทมาศ. ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : บริษัท ส.

เอเชียเพรส จำกัด, 2541.

ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษานแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : เนติกุล

การพิมพ์, 2528.

ประดิษฐ์ ศิริเดช. “การประกันคุณภาพการศึกษา,” วารสารครูเชียงราย. 35 (193) : 34-36

กรกฎาคม 2541.

ปรีชา คัมภีปกรณ์. โรงเรียนประถมศึกษา เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา

ระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1-4. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมราช, 2528.

พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง. “มองการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์,” วารสารข้าราชการครู. 17 (2) : 50

ธันวาคม 2539 – มกราคม 2540.

พิมลพร รอดเรืองศรี. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม

สามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, 2529.

ไพบุลย์ แจ่มพงษ์. “การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” วารสารการศึกษาเอกชน.

8(77) : 37 – 40, มิถุนายน 2541.

- ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน – ประชาชน ชุมชน ยุทธศาสตร์หนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา,” วารสารข้าราชการครู, 18(4) เมษายน – พฤษภาคม 2541.
- มารศรี สุธานี. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง. ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดม. รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา : จากนโยบายสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2541 ก.
- _____. แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541.ข
- _____. การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541 ค.
- ยืนยง ไทยใจดี. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดและวิถีจัดการกับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : 2542. อัดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 8. 2538.
- รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 5 สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- _____. ประกันคุณภาพทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2544.
- ล้วน สายยศ. “เทคนิคการวัดบุคลิกภาพ,” ศึกษาศาสตร์, 1(1):68 – 73 ; กันยายน 2538.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยะสาส์น, 2538.
- วิชาการ, กรม. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
- _____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2538.
- _____. การประกันคุณภาพการศึกษา. โครงการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว, 2539 ก.

- วิชาการ, กรม. ผู้บริหาร ผู้นำการพัฒนาระบบการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2539 ข.
- _____. การบริหารระบบคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539 ค.
- _____. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540 .
- _____. การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (2540). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กองวิจัยทางการศึกษา, 2541 .
- _____. การประกันคุณภาพของสถานศึกษา เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- วิชัย ตรีเล็ก. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ ฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542. อุดตานา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. “ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้,” ข่าวสารวิจัยการศึกษา 18 (3) : 8-11, กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2538.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. คุณภาพคือความอยู่รอด. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น) 2541.
- วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. คุณภาพในงานบริการ. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น), 2539.
- วันชัย ศิริชนะ. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. อุดตานา.
- วัลลภ กันทรัพย์. แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2541.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. แนวทางการประเมินคุณภาพในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2544.
- ศรีนครินทร์วิโรฒ, มหาวิทยาลัย คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2542
- _____. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษากับการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2543.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา
 ธิการ, 2540.
- _____. คู่มือพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2541 ก.
- _____. สรุปผลงานสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในรอบ 6 เดือน (พฤศจิกายน 2540 –
พฤษภาคม 2541) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541 ข.
- _____. แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- สงบ ลักษณะ. “แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา,” การปฏิรูปการศึกษา.
 กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.
- _____. “แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา,” ปฏิรูปการศึกษา. สำนักงานปลัด
 กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา
 วันที่ 13 พฤษภาคม 2543 ณ โรงแรมมารวยการ์เดน กรุงเทพมหานคร.
- สนอง เครือมาก. คู่มือสอบ, ปฏิบัติการ ฉบับปรับปรุงใหม่ ของสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ. นครสวรรค์ : บริษัทเรียนดี จำกัด, 2537.
- สมกุล ถาวรกิจ. รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
ปริญญาโท. กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543. อัดสำเนา.
- สมจิตร แก้วนาค. การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบประกันคุณภาพ การพัฒนา
หลักสูตรการฝึกอบรม ของกองทัพอากาศ. ปริญญาโท กศ.ค. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543. อัดสำเนา.
- สมบูรณ์ ชูสินธุ์. การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ, 2540.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. “การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน” วารสารการศึกษา กทม.
 20(7) : 4-12 เมษายน 2540.
- _____. “การประกันคุณภาพการศึกษา,” วารสารวิชาการ. 1(4) : 30-36 เมษายน 2541.

- สยาม สุ่มงาม. กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541. อัดสำเนา.
- สารทิ ชุนกุลพงษ์. การบริการชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542 . อัดสำเนา.
- สุพล วังสินธุ์. “วิสัยทัศน์ผู้บริหาร ISO 9000 กับการประกันคุณภาพการศึกษา,” วารสารบริหารการศึกษานวัตกรรม, 1(1) : 42-48 พฤษภาคม – สิงหาคม 2541.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- สุพัฒน์ พรหมวัง. การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. มหาสารคาม : รายงานการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542 .
- สุพล ด้วยตั้งใจ และคณะ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : Science Center, 2534.
- สุพันธ์ ยันต์ทอง. การบริหารโรงเรียน นวัตกรรม : เทคนิค : ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.
- สุวรรณ ศรีจันทร์แสง. ศึกษาความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร ในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542. อัดสำเนา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช, 2521
- โสภา ชีปลมัยน์ “ความสำคัญและการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์,” ราชบัณฑิตยสถาน. 22(1) : 57 – 84 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2539.
- อมรวิรัช นาคทรัพย์. “การประกันคุณภาพระดับภาควิชา,” รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา : จากนโยบายสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2540.
- _____. “อุดมศึกษาในกระแสแห่งความต้องการคุณภาพ,” จดหมายข่าวการประกันคุณภาพ สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- อภิญา ดันศิริ. “การประกันคุณภาพการศึกษา,” วารสารร่มไพโรทอง. 7 (4) : 27-33, ธันวาคม – มกราคม 2541.
- อุดมศึกษา, สถาบัน. “สรุปแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา,” อนุสารอุดมศึกษา. 24 (240) มิถุนายน 2541 : 14 – 16.

อุทุมพร จามรมาน. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาระดับ
พื้นฐาน ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2543.

Ann, Jeannette. “ The impact of Total Quality Management : on student Achivement and
school Improvement, “ Dissertation Abstracts Internation. 57 (03) : 964 ;
September, 1996.

Best, John W. Research in Education. 3 rd in New Jersey : Prentice Hall, Enc. 1977.

Carl, Thomas “ A Study of The feasibility of establishing a children “s museum in
suspense to the Education needs of rural community,” Dissertation Abstracts
Internation. 56 (12) :4620 A ; June, 1996.

Cronbach. Lee J. Essential of Psychological. Testing. 3 rd ed. New York : Harper
and Row, 1970.

Flood, Robert L. and Jackson, Michael C. Creative Problem Solving Total Systems
Intervention. New York : John Wiley Sons, 1991.

Foster, Barbara.G. “Feasibility : Helping Children becone media literate consumers,”
Dissertation Abstracts Internation. 56 (04) :1242 A ; October, 1995.

Friedman,Meyer and Rosenman, Ray H Type A Behavior & Your Heart. New York :
Knopf, 1974.

Gordon , Judith R. A Diagnostic Apporoach to Organizational Behavior 3 rd ed.
Boston : Allynand Bacon , 1991.

Hergenhahn, B.R. An Introduction to Theories of Personality 3 rd ed. Englewood
Cliffs, N.J.Prentice – Hall, 1990.

Hoy, Wayne K, and Miskel, Cecil G. Educational Administration : Theory, Research
and Practice. Fifth Edition. New York : Mc Graw – Hill, 1996.

Krejcie, Robert V. and Morgan, W. Daryle. Educational and psychology
Measurement. Vol. 30 : 607 –610 November, 1970.

Longman Group UK Limited. Longman dictionary of contemporary English.
Longman House, Burnt Mill, Marlow, Essex Cm 20 2 JE England, 1993.

Pervin, Lawrence A Personality : Theory, Assessment and Research. 3 rd ed.
New York : John Wiley, 1980.

Robbins, Stephen P Organization Behavior :Concepts, Controversies, and
Applications 2 nd ed. London, New Jersey : Prentice – Hall, 1983.

Verginia, Ann Price. Type A BehaviorPattern : A Model for Research and Praticce.
New York : Academic Press. 1982.

Vroman , H.W,and Luchsinger, V.P..Managing organization quality. USA : Irwin.
1994.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.มารศรี สุธานี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.สมกุล ถาวรกิจ
ผู้อำนวยการกลุ่มคุณภาพการศึกษา สถาบันราชภัฏ
4. ดร.บังอร เสรีรัตน์
ศึกษานิเทศก์ 8 ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
5. นายธีรารัง ชูทรัพย์
ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
6. นางสาวเอื้องฟ้า สมบัติพานิช
ศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
7. นายดำริ จิมสันเทียะ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
8. นางสาวมณีนภา ชูดิบุตร
ศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ ๐๐๖๕

วันที่ ๕ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนพณิชย์ และ อาจารย์ละอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานีธิ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิสิตรระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ และ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.สมกุต ฉาวรกิจ ผู้อำนวยการกลุ่มคุณภาพการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5664

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๐๐๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิบดีกรมวิชาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิสิตรระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพณิชย์ และ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายธำรง ชูทรัพย์ ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5664

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๐๐๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิสิตรระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพามิชัย และ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวเอื้องฟ้า สมบัติพานิชศึกษานิเทศก์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5664

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ 0 ๐๗๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิสิตรระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ และ อาจารย์ละอียด ประรณานัติ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.บังอร เสรีรัตน์ ศิษยานิเทศก์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5664

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ 0671

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ มกราคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองพ่อง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาศิษฐ์ และ อาจารย์ละอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวฉนิภา ชุตินทร ศิษยานีเทศก์ 8 และ นายคำริ จิมสันเทียะ ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางดวงดาว ทองพ่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5664
โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๑143

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ มกราคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิสิตรดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ และ อาจารย์ละเอียด ประรณาดิ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๑1๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ มกราคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ และ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่และขอให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนวัดท่าพระ โรงเรียนวัดคู้ดวด และโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี ในสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๐145

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ มกราคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตรunner

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางดวงดาว ทองผ่อง นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ และ อาจารย์ละเอียด ประรณาคี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่และขอให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนวัดขุนจันทร์ โรงเรียนวัดบางสะแกใน และโรงเรียนวัดเวฬุราชิน ในสังกัดสำนักงานเขตรunner เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางดวงดาว ทองผ่อง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ระดับชั้นละ 1 คน

2. แบบสอบถามชุดนี้ มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูผู้สอน

ตอนที่ 3 การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษากรุงเทพมหานครใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกัน คุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการ รายงานการประกันคุณภาพภายใน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน (เพิ่มเติม)

3. แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการประกัน คุณภาพภายใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร คำตอบของท่านทุกข้อ มีความสำคัญยิ่งต่อความสมบูรณ์ของการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความ เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางดวงดาว ทองฝ่อง

นักศึกษาปริญญาโท การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน วงเล็บ () ซึ่งตรงกับความจริงของท่าน

1. โรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่เป็นโรงเรียนขนาดใด
() ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 600 คน)
() ขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 601 คน ถึง 1,500 คน)
() ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คน ขึ้นไป)
2. ปัจจุบัน ท่านดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ
() ผู้บริหารโรงเรียน
() ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ
() ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูผู้สอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความหมายของคำทั้ง 7 คู่แล้วขีด X ทับตัวเลขที่ตรงกับพฤติกรรมของท่าน
ในข้อต่อไปนี้กรุณาทำทุกข้อ

ตัวอย่าง

1. ไม่ค่อยตรงเวลา

X	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 ไม่เคยผิดนัด

จากตัวอย่างข้อ 1 ท่านขีดเครื่องหมาย X ทับตัวเลข 1 แสดงว่าท่านเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยตรงเวลามากที่สุด ซึ่งแสดงว่าท่านมาช้าในทุกๆ ครั้งที่นัดหมาย แต่ถ้าท่านขีดเครื่องหมาย X ทับตัวเลข 6 แสดงว่าท่านเป็นบุคคลที่ตรงเวลาขึ้นผิดนัดในบางครั้งเท่านั้น แต่ถ้าหากท่านขีดเครื่องหมาย X ทับตัวเลข 8 แสดงว่าท่านเป็นคนตรงเวลาที่สุดไม่เคยผิดนัดสักครั้งเลย

1. ไม่ค่อยตรงเวลา

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 ไม่เคยผิดนัด
2. ไม่ชอบแข่งขันกับใคร

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 ชอบแข่งขันกับคนอื่น
3. ไม่รีบร้อน

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 รีบร้อนเสมอ
4. ทำงานทีละอย่าง

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 ทำงานหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน
5. ทำงานช้าๆ

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 ทำงานอย่างรวดเร็ว
6. แสดงออกทันทีเมื่อมีความรู้สึก

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 เก็บความรู้สึกไว้
7. มีความสนใจหลากหลาย

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

 มีความสนใจบางอย่างนอกเหนือจากงานที่ทำ

ข้อ	การประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหา				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
8.	การสำรวจความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการประเมินผล										
9.	การชี้แจง ทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนในการประกันคุณภาพภายใน										
10.	การจัดทำระบบการกำกับและติดตามงานการประเมิน										
11.	ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การวางแผนปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง										
12.	การวางแผนของโรงเรียนมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียน										
13.	การวางแผนของโรงเรียนสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน										
14.	การวางแผนของโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจน										
15.	การเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ										
16.	การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน										
17.	การสนับสนุน ทรัพยากร เพื่อให้ครูทำงานอย่างมีความสุข										
18.	การจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน										
19.	การส่งเสริมการเรียนรู้ ศิลป วัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม										
20.	การจัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน										

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประกันคุณภาพภายใน (เพิ่มเติม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอื่น ๆ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยเขียนลงใน
ช่องว่างต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

.....

.....

.....

2. ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

2.1 ด้านการวางแผน

.....

.....

.....

2.2 ด้านการดำเนินการตามแผน

.....

.....

.....

2.3 ด้านการตรวจสอบประเมินผล

.....

.....

.....

2.4 ด้านการพัฒนาปรับปรุง

.....

.....

.....

3. ด้านการรายงานประกันคุณภาพ

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ดวงดาว ทองผ่อง
วัน / เดือน / ปี เกิด	20 ธันวาคม 2494
สถานที่เกิด	ตำบลบางนก อำเภอมะนัง จังหวัดนราธิวาส
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	93/9 หมู่บ้านบัวทอง ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดเจ้ามูล แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2514	ครูจัดวา โรงเรียนสุไหงปาดี อำเภอสูไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. 2518	ครูตรี โรงเรียนวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม.
พ.ศ. 2526	อาจารย์ 1 โรงเรียนเมืองนราธิวาส
พ.ศ. 2530	นักประชาสัมพันธ์ 4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. 2532	นักประชาสัมพันธ์ 5 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. 2537	อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนวัดโสมนัส เขตป้อมปราบฯ กทม.
พ.ศ. 2539	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดโสมนัส เขตป้อมปราบฯ กทม.
พ.ศ. 2539	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนึ่ง เขตจอมทอง กทม.
พ.ศ. 2544	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้ามูล เขตบางกอกใหญ่ กทม.

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2507	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนเทศบาล 1
พ.ศ. 2510	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีนราธิวาส
พ.ศ. 2511	สำเร็จการศึกษา ป.กศ. วิทยาลัยครูยะลา อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
พ.ศ. 2517	สำเร็จการศึกษา พ.ม. ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ. 2525	สำเร็จการศึกษา ก.บ. (ภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูยะลา
พ.ศ. 2544	สำเร็จการศึกษา กศ.ม. (วิชาเอกการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ ฯ

สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ดวงดาว ทองผ่อง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2545

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการรายงานการประกันคุณภาพภายใน โดยจำแนกตามตัวแปร ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 257 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารจำนวน 69 คน และครูผู้สอนจำนวน 188 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 3 ด้าน คือ การเตรียมการการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการรายงานประกันคุณภาพภายใน สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Diviation) การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One way ANOVA) จากการศึกษาค้างพบว่า

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวม และรายด้านทุกด้าน พบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวม และรายด้านทุกด้าน พบว่ามีปัญหาในการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับน้อย

3. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพในการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่าง

กันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรายงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประกันคุณภาพภายในและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในในโรงเรียนขนาดต่างกันไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

STATES AND PLOBLEMS IN THE QUALITY ASSURANCE IN PRIMARY
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK METROPOLITAN
PRIMARY EDUCATION

AN ABSTRACT
BY
DOUNGDAO THONGPONG

Presented in partial fulfilment of the requiments for the
Master of Education degree in Educational Administration
At Srinakharinwirot University
May 2002

This study aimed to investigate states and problems in the quality assurance in primary schools under the Office of Bangkok Metropolitan Primary Education on three aspects as preparation of quality assurance, performance of quality assurance, and reporting of quality assurance, according to position, school size, and personality styles.

The subjects comprised 257 administrators and teachers in Pratom Suksa school under the Office of Bangkok Metropolitan Primary Education. They were 69 administrators and 188 teachers from each schools. The instrument used for collecting data was questionnaire concerning preparation of quality assurance, performance of quality assurance, and reporting of quality assurance. Then data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t - test and F - test.

The results revealed that :

1. The states concerning quality assurance in Pratom Suksa school under the Office of Bangkok Metropolitan Primary Education as to the administrators and teachers' opinion was at a high level as whole and in each aspect.

2. The problems concerning quality assurance in Pratom Suksa school under the Office of Bangkok Metropolitan Primary Education as to the administrators and teachers' opinion was at a low level as whole and in each aspect.

3. There was significant difference among states and problems concerning quality assurance as to the administrators and teachers' opinion with different position which was significant at the .01 level as whole and in each aspect..

4. The states concerning quality assurance as to the administrators and teachers' opinion with different school size was significant at the .01 level as whole and in each aspect and the problems concerning quality assurance as to the administrators and teachers' opinion with different school size was significant at the .05 level as whole and in reporting of quality assurance was significant at the .01 level. There was no significant difference among preparation of quality assurance and performance of quality assurance

5. There was no significant difference among states and problems concerning quality assurance as to the administrators and teachers' opinion with different personality styles (type A and type B).